

Басовішча 2005 3, 12

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

АНТОН ЛУЦКЕВІЧ 8

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 31 (2568) Год L

Беласток, 31 ліпеня 2005 г.

Цана 2,00 зл.

Дапамагае на ўсе хваробы. А яшчэ як лякарствы зап'ю, то як маладая чуюся, і працаваць хочацца...

У Сямятычы падыходзіў мне толькі адзін аўтобус.

— Kierowniczko, ale ja dookoła jade, — папярэдзіў мяне хрыпучым голасам кіроўца.

— То яшчэ і лепш!

Дзядзька паглядзеў на мяне як на дурня, але нічога не сказаў. Каб усё было ясна — я была адзіным у яго пасажырам!

— Людзі не маюць грошай каб кругом ездзіць, — чую пра прычыну бязлюддзя. Праўда, білет тут даражэйшы ў два разы, як па прастай трасе. Іншая рэч — сёння, у дзень пасля праваслаўнага Яна, за трыццаць градусаў гарачыні. З-за надвор'я ўжо на пачатку дарогі апанаваў мяне сонны настрой. Здавалася, яшчэ хвілінка і адплыву разам з сонным краявідам. У такой духаце чалавек марыць адно пра ваду.

Раптам... у чыстым полі мігаціць каляровы натоўп. Гэта ўрочышча Крыначка ў Кнарыдах. Сёння там богаслужэнне. На прыпынку таксама выстойвае хмара цётка. Усе апранутыя па „адпустоваму”. Каля мяне прысядаюць дзве бабулі: адна ў зялёнай спадніцы і ружовай блузцы, другая ў фіялетавай сукенцы ў жоўтыя гарошкі, у чырвонай камізэльцы ды зялёнай хустцы. Амаль як на карцінах Малгажаты Дмітрук — якраз і пераязджаем побач зямлі яе продкаў...

Аўтобус напаўняецца не адно колерамі, але і сакавітай мовай. Усе размаўляюць па-свойму. У руках бабуль бутэлькі са свянцонай вадой з Крыначкі.

— Дапамагае на ўсе хваробы, — кажа цалкам сур'ёзна цётка ў чырвонай камізэльцы. — А яшчэ як лякарствы зап'ю, то як маладая чуюся, і працаваць хочацца...

Вера ў гаючыя якасці крыніц вядомая мне з уласнага панадворка. Ківаю галавой, хоць думаю пра працяг старой традыцыі, якая памрэ з гэтымі бабулямі.

У Нурцы, што за Боцькамі, сыходзяць апошнія пасажыры. Зноў у аўтобусе пустэча і сон-настрой. Сфрустраваны шафёр ператыкае брыдкаслоўем свой маналог пра палітыкаў. Ён за Лепэрам, хоць не збіраецца на выбары. Хай вырашаюць без яго! Пасля наракае на свайго „прэзаса” — што дарам распрадаў фірму і паслаў людзей на брук. Яго словы напаўняюцца яшчэ большай крыўдай, калі пераязджаем праз сонныя, нерухомыя вёскі. Нікога тут не цікавіць чужое няшчасце.

У вёсцы Грабарка (што непадалёк Святой Гары) зноў дасядаюцца адпустовыя цёткі.

— Czy ten autobus na Siemiatycze idzie? — пытаецца першая.

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

Гэта ўрочышча Крыначка ў Кнарыдах...

Тры Крыначкі

— On nie idzie, a jedzie! — жартуе шафёр.

Гляджу на сваіх новых пасажырак і адчуваю дзіўную радасць. Як у Кнарыдах. У руках жанчын таксама бутэлькі са свянцонай вадой. Усе размаўляюць па-польску і ўсе едуць у Сямятычы. Іх вобраз здаецца мне працягам ранейшай карціны, толькі ўжо ў спаланізаванай рэчаіснасці.

Зноў чую пра цудадзейныя якасці вады з Крыначкі, што выплывае са Святой Гары Грабаркі. Дапамагае не толькі на фізічныя хваробы.

— Як трэба то і ліхога дапаможа прагнаць з хаты, — рассакрэчвае цётка ў зялёнай шаўковай хустцы. Як тое зрабіць?

— Узяць крапіла і пакрапіць збешанага... Ці то дарослага, ці то малага. Сёння прыстае ён да ўсіх, бо людзі перасталі маліцца...

Пад уплывам настрою маю ахво-

ту перажагнацца каля новазбудаванай царквы ў Сямятычах.

Мой далейшы шлях вядзе ў Такары, што каля Мельніка. Еду туды ў кампаніі двух пасажыраў. Па вёсках тая ж цішыня і нерухокасць. Каля хатак спелыя вішні, якіх ніхто ўжо не патрабуе.

У Такарах чакаюць дзве навіны.

На днях прадалі тут старую драўляную плябанію. Прададзеная хатка з праваслаўным крыжыкам пакуль стаіць у цені гаргары-мураванкі, аборы ды клуні. Цікавыя ментальныя абразок. Жаль ад знікнення традыцыйнага дойдства выказаў тут адно каталіцкі ксёндз...

Другая вестка выклікала ў мяне патрэбу далейшага падарожжа. Непадалёк мяжы з Беларуссю, ва ўрочышчы Катэрка, стаіць царква. Побач яе гаючая Крыначка. Паеду туды яшчэ ў той жа дзень і набяру вады.

Ганна КАНДРАЦЮК

Фота АЛЯКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

Здольнасць на ўчынак 2

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Што мы, беларусы, маем сёння праз гэтыя пятнаццаць гадоў? Марыянеткавую кволую незалежнасць, якая ліпіць на валаску, здэкі над усім беларускім, сорам перад цывілізаваным светам. У гэтых словах горкая рэчаіснасць, адпярэчыць якую цяжка ды і не збіраюся гэтага рабіць. На цэнтральным пляцы беларускай сталіцы дэгенерат у форме ахоўніка парадку б'е жанчыну па твары...

Зоркі над Беластокам 2

Ганна КАНДРАЦЮК

Рок фестываль Маладой Беларусі пачынецца праз дзень. У лесе пад Гарадком, вядома. Сорак кіламетраў ад „вялікага горада Беластока”. Аднак яго вабнасць і сіла адчуваецца тут на кожным кроку. Іду праз новы „дэптак” і ўсюды бачу толькі плакаты „Басовішча”. Плакат прафесійны, уражвае каларытнасцю і сучаснасцю...

Гаспадарняя радная 4

Аляксей МАРОЗ

Спадарства Бошка зараз гадуе каля 30 штук быдла, а сярод іх — 13 кароў. У мінулым годзе пабудавалі яны за свае сродкі ўмяшчальнік на гнаёўку, а яшчэ раней перабудавалі абору згодна з сучаснымі патрабаваннямі. Хочучь павялічыць статак кароў да 32 штук і таму рашыліся яшчэ разбудоваць абору. Купілі новыя машыны і дакупілі зямлі да 30 гектараў...

Жамчужына Грабарка 5

Міхал МІНЦЭВІЧ

Са Святой Гарой Грабаркай цесна звязаны дзве легенды, якія зводзяць два элементы: прыстанішча і выратаванне. Паводле першай, у пачатках XI-II стагоддзя ўзгоркі вакол Грабаркі былі асвечаны малітвамі манахаў, якія ў час татарскага нашэсця вымушаны былі ўцякаць з Прачысценскага манастыра ў Мельніку і шукаць тут прыстанішча. Манахі забралі з сабою цудадзейную ікону Спаса Выратавальніка...

Сяброўская сустрэча 10

Генрых ЗПАДАШМЯНСКІ

Віктар прагнуўся ад манатоннага навязлівага тэлефоннага гудка. Уставаць не хацелася. Напярэдадні апазіцыя ладзіла мітынг, на арганізацыю якога Віктар патраціў амаль усю сваю энергію і зараз вельмі хацеў адпачыць. Ён вырасшыў не падымаць слухаўку, але тэлефон не здаваўся...

Выдумкі Кулакоўскага

Маніпуляцыя ў камуністычным стылі — так можна назваць выказванні Юрыя Кулакоўскага,

старшыні Камісіі па справах Правоў чалавека, нацыянальных адносін і медый у Палаце прадстаўнікоў Вярхоўнага савета Рэспублікі Беларусь, якія апублікавала Інфармацыйнае агенцтва БелТА. За ім апынуліся яны — як гэта акрэслівалася — у неафіцыйным перакладзе, на інтэрнэт-старонках пасольства Беларусі ў Польшчы. Датычаць яны напружанай сітуацыі паміж Беларуссю і Польшчай, якая ўзнікла пасля дэлегалізацыі Міністэрствам юстыцыі выбранай управы Саюза палякаў Беларусі з Анжалікай Борыс як старшынёй. Спасылаючыся на гэтую праблему, Юрый Кулакоўскі сцвярджае, дарэчы, у падобным тоне, як гэта рабіў прэс-інфарматар польскага ўрада ў ваенным становішчы Ежы Урбан:

— Гэта выдуманая праблема, якія стараюцца падвязаць дзяржаве, калі яна да гэтага ніякага дачынення не мае. Наадварот, заўжды стараемся фіксаваць падобныя пытанні і лагодзіць канфлікты.

Выходзіць, значыць, на тое, што быццам бы беларускія ўлады не маюць нічога супольнага з ініцыюючым канфлікт роспускам улад Саюза, а таксама забаронай выдавання „Głosu z nad Niemna”.

Далей старшыня Кулакоўскі заяўляе:

— У нашай краіне няма сутыкненняў і канфліктаў на этнічным, расавым, моўным і рэлігійным фоне.

Тут варта прыгадаць хоць бы галасы абурэння яўрэяў наконт трактавання іх месцаў культу (галоўным чынам недейнічаючых) у Беларусі. У сваю чаргу сама сітуацыя вакол СПБ той заяве пярэчыць, аб чым шмат разоў гаварылі самі беларускія палякі з Гродна ці Шчучына. У гэтым кантэксце задзіўляюча гучыць адзін з тэзісаў і аргументацыя выказаных шафам камісіі:

— Палякі не могуць не прызнаць, што адчуваюць сябе ў Беларусі камфортна. Дзяржава дае ім значную падтрымку ў развіцці іх нацыянальнай культуры. Бясплатна даюцца ім памяшканні для правядзення мерапрыемстваў, заняткаў мастацкіх калектываў, навучання мовы, выплачваюцца

зарплаты кіраўнікам гурткоў і настаўнікам. Агулам у Беларусі польскай мове вучыцца больш за 20 тысяч асоб. Дзейнічаюць дзве школы з польскай мовай навучання — у Гродне і Валкавыску [...].

Шкада, што спадар старшыня забывае, што г.зв. польскія школы, культываванне польскіх традыцый і г.д. не былі б магчымыя без арганізацыйнай і фінансавай падтрымкі польскага боку — галоўным чынам Сената і Wspólnoty Polskiej. Грошы з гэтых крыніц, напрыклад, далі магчымасць пабудовы заданых дзвюх школ у Гродне і Валкавыску. У гэтым кантэксце можна прызнаць яму рацыю адносна польскага пачуцця камфарту ў Беларусі, калі заўважыць, што беларуская мова ў школах (дарэчы, не толькі ў гэтых) — далікатна кажучы — бачыцца няміла. Красамоўным таго прыкладам з’яўляецца роспуск Гуманітарнага ліцэя ў Мінску.

Урэшце Юрый Кулакоўскі заяўляе:

— Мы выйшлі насупраць палякаў таксама ў пытаннях рэлігіі — у Гродзенскай вобласці, дзе большасць католікаў гэта палякі, імшы адпраўляюцца ў прынцыпе па-польску.

Не ведаю еўрапейскай дзяржавы, у якой свецкая ўлада ласкава вырашала б аб мове, на якой служыцца набажэнствы канкрэтнай канфесіі. Можна трэба было б яшчэ чакаць дазволу на сам рыт літургіі, як гэта хацеў зрабіць у Англіі кароль Генрых VIII Тудор блізка паўтысячы гадоў таму?

І нямаль пад канец старшыня камісіі кажа:

— [...] Некаторыя супярэчнасці ўнутры Саюза палякаў (прыгадваем, што ён з’яўляецца грамадскай арганізацыяй) штучна раздзмуліся да неверагодных памераў, зацямяючы ўсе праявы гасціннасці нашай краіны.

Аж хочацца сказаць: спадар старшыня, палякі, асабліва на Гродзеншчыне ці Брэстчыне — не госці. Гэта іх малая айчына. Яны тут былі і ёсць у сябе. Праблема не „штучна раздзмутая” безасабова, а раздзмухаў яе рэжым Аляксандра Лукашэнкі, якога — як аказваецца з выказванняў агенцтва БелТА — вы з’яўляецеся адным са звён, галоўным чынам, прапагандысцкіх.

Мацей Халадоўскі

Здольнасць на ўчынак

27 ліпеня 1990 года Вярхоўным Саведам была прынятая Дэкларацыя аб дзяржаў-

ным суверэнітэце Беларусі (тады яшчэ Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі). „Пятнаццаць год таму пад гэта танцаваў увесь свет...”. Насамрэч усё на нацыянальных мерках было спакойна, без вулічных карнавалаў і феерверкаў. Значнасць падзеі разумееш праз гады. 27 ліпеня пракаветная мара многіх пакаленняў беларусаў увасобілася ў рэальную дзяржаўнасць. Памкненні БНР паспелі рэалізавацца ў дваццатым стагоддзі. Пад рамонтныя жыватворчы ўздым нацыянальнага Адраджэння і скрыгат зубоў шавіністых усіх масцей. Што значыла дата 27 ліпеня 1990 года ў гісторыі Беларусі, будзе ацэнена ў прышласці, куды зазірнуць ніхто з нас, на жаль, не можа.

Неаднаразова даводзілася чытаць і чуць ад палітолагаў-інтэлектуалаў ды гісторыкаў-аб’ектывістаў, што беларусы не заслужылі суверэнітэту, што незалежнасць звалілася ім на галаву як падарунак лёсу. Што вызначальным быў знешні фактар. Толькі такія аналітыкі „забываюць” альбо не хочуць асэнсаваць, што гэты падарунак аплочаны крывёю соцень тысяч людзей, стагоддзямі перманентнага змагання і ахвярнасці. І нават калі ўспомніць пярэдадзень Дэкларацыі, то як не ўзгадаць шырокія народныя выступы ў Беларусі. Прыкладам, масавая дэманстрацыя памяці ахвяраў сталінізму 30 кастрычніка 1988 года (маштаваў якой, хіба, не мела аніводная савецкая рэспубліка) была брутальна разогнаная ўладай з выкарыстаннем гумовых палак і слезацечных газаў. Такое было ўпершыню на тэрыторыі Савецкага Саюза. А самаадданая праца дэпутатаў дэмакратычнай апазіцыі ў Вярхоўным Савеце, якіх на вуліцах падтрымваў шырокі Беларускі Народны Фронт і якія апантана „пробівалі” зацянутую камуністычную бальшыню і дамага-ліся, здавалася, немажлівага!?

Ну і што? — скажучь многія. Што мы, беларусы, маем сёння праз

гэтыя пятнаццаць гадоў? Марыянеткавую кволую незалежнасць, якая лініць на валаску, здэкі над усім беларускім, сорама перад цывілізаваным светам. У гэтых словах горкая рэчаіснасць, адпрэчыць якую цяжка ды і не збіраюся гэтага рабіць. На цэнтральных пляцы беларускай сталіцы дэгенерат у форме ахоўніка парадку б’е жанчыну па твары. Не знаходзіцца нікога, хто заступіўся б за яе перад такім вырадам па-мужчынску, без лішніх слоў і ваганняў. „Песні жалбы” абрыдлі ўсім. Нацыя чакае ўчынку ад кожнага, кожны чакае выспявання ад усёй нацыі. Нацыя чакае ўчынку, але бяда ў тым, што кожны паасобку чакае яго ад іншых. З гадамі мы робімся ўсё болей абачлівымі, умеем лагічна самапраўдацца і выпісаць самы сабе індугенцыю на слабасць. Усім хочацца радыкальных дзеянняў, але мала хто на іх здольны. „Праверка — яна для ўсіх праверка” — казаў герой адной кінастужкі. У кожнага ёсць ці будзе шанец сябе выявіць...

Цяпер дзень 27 ліпеня паўзабыты. Улада мае свой „чырвоны” каляндар, які мае цалком савецкае напайненне. Свой бясконцы шабашны серыял пад назвай „Вызваленне і перамога” яна, здаецца, нарэшце адсвяткавала. Цяпер на парадку дня бітва за ўраджай, якая будзе выйграная і скончыцца Дажынкамі. Згадаць пра Дэкларацыю аб суверэнітэце ўладзе не хочацца. Бо паўстае занадта шмат пытанняў. Незалежная дзяржава для гэтай улады нібы дарагая цацка, якую трэба шанаваць, але пры нагодзе можна і прадаць альбо вымяняць на іншую. Апазіцыя сваім парадкам занятая вызначэннем (ці прызначэннем — ?) адзінага кандыдата ў прэзідэнты. Многія з грамадска-палітычных лідэраў перакананыя, што незалежнасць краіны — з’ява ўстойлівая і неад’емная, што ўсё пераменіцца і ўладкуецца па-іншаму. Але калі, калі, калі? — пытаюцца нецярплівыя. Гэтага не ведае ніхто. Ды не забываймася на тое, што сённяшняй Беларусь нібы 15-гадовы падлетак. Ідзе працэс сталення. Юнацтва непазбежна канчаецца і спакваля пераходзіць у маладосць. А ў маладосці здольнасць на ўчынак расце.

Уладзімір Хільмановіч

Зоркі над Беластокам

Раніцай па Польскім Радзё Беласток — сенсацыя! Спявае „Н.Р.М.” славуць „Тры чарапахі”. Так, гэта сенсацыя. Беларускія песні, хай і ў найлепшым выкананні, пускаюць тут выключна ў меншасных перадачах. Але і тут не належыць шалець ад шчасця. Каб усё было ясна — гэта рэклама „Басовішча”.

Рок фестываль Маладой Беларусі пачынецца праз дзень. У лесе пад Гарадком, вядома. Сорак кіламетраў ад „вялікага горада Беластока”. Аднак яго вабнасць і сіла адчуваецца тут на кожным кроку. Іду праз новы „дэптак” і ўсюды бачу толькі плакаты „Басовішча”. Плакат прафесійны, ураджае каларытнасцю і сучаснасцю. Не знаходжу яго на рэкламным круляку, дзе эстэтычны кашмар і аб’явы пра курсы для целаахоўнікаў, — і гэта прыносіць так-

сама сатысфакцыю. Тое, што кінецца ў вочы наведвальніку з Захаду ў нашым горадзе — гэта сярмяжная афіша і плакат. У цэнтры тут рэклама дыска-польскіх клубаў як „Viktoria” ці „Panderoga”.

Плакат „Басовішча” ад гадоў узбагачае эстэтыку горада ды наваколля.

У кавярні „Маршанд” — таксама пра „Басовішча”. У суботу ў Барыку мае з’явіцца легендарная Кора з рок-гурту „Маанам”. Першая зорка польскай рок-сцэны прыбудзе з уласнай цікавасцю (як і на прапанове рэдактара „Картак” Багдана Дудко). Разам з Корай прыдзе паэт Каміль Сіновіч у якога беларускія карані.

Каб сысці на зямлю, прывяду яшчэ гола вуліцы. У гарадскім аўтобусе чую размову дзвюх ліцэістак. Дзяўчаты ўжо другі раз збіраюцца на „Басовішча”. На падсатку. Думаюць уголос, дзе паставяць палатку — ці на падворку ў гарадоцкага сваяка, ці ў лесе пад сцэнай. Перамагае другі варыянт. Дзяўчаты ўспамінаюць хлопцаў з Гродна, з якімі пазнаёміліся ў мінулым годзе.

— Na rodzinki i wujka będzie cenizura, — даходзіць да высновы.

Вечарам сустракаемся на „грыляванні” ў падбеластоцкіх Засцянках. Брат сяброўкі ўключае кампакт-дыскі з беларускай музыкой; я пад уражаннем! Гаспадар — пагранічнік-паляк. Апавядвае, як у мінулым годзе адпраўляў праз мяжу адзін рок-гурт з Мінска. Мала што музыканты разбегліся яму па ўсёй мяжы ў пошуках прыбіральні, ды і яшчэ ўсіх папераў ім не хапала. Наш пагранічнік званіў тады па ўстановах і людзях. За шчырую дапамогу атрымаў тры кампакт-ды-

скі. Зараз — як сказаў — уключае на кожнай „бібцы”. Ды і заўтра, „сарвецца” з сябрамі на якую гадзіну ў Барык...

Усе прыведзеныя прыклады і сітуацыі прыходзілі спантанна і „на хаду”. Ну, можа не да канца. У той жа час я таксама перажывала важную мне падзею. Вось на сёлетняе „Басовішча” паеду ўжо разам з дачкой. Гэты факт не памяняе маіх адносін да фестывалю. Не ведаю ці спадабаўся б ёй наш студэнцка-беластоцка-гродзенскі каларыт, які дамінаваў у першыя гады. Тады яшчэ не цыкавіліся намі „метраполіі”. Зараз, праз шаснаццаць гадоў, са здзіўленнем і палёгкай гляджу як беларуская музыка памянла на некалькі дзён атмасферу Беластока. Ідзе пра талерантнасць. На „Басовішча” ездзяць не толькі беларусы, сёлета збіраюцца таксама дзеці маіх сяброў-палякаў. Гэта добры сігнал на будучыню. Хоць, як сказаў адзін з рок-музыкантаў — гэта дарога „пад пронд”!

Ганна КАНДРАЦЮК

Журы XVI Фестывалю музыкі Маладой Беларусі

„Таварыш Маўзер” (Магілёў) — узнагарода Радыё Беларок і Радыё Палёнія

Замала „Н.Р.М.” — і ўсё!

Шмат людзей з Беларусі прыязджае на „Басовішча”, як на сапраўднае свята душы і вольнага духу, але „Басовішча”, хутчэй за ўсё, вольнай Беларусі нікому не заменіць. Трынаццаць гадоў назад я таксама паклаў сваю невялікую цаглінку ў пабудову „Басовішча” ды хочацца верыць, што напісанае аднаго году Уладзімірам Каткоўскім англамоўнае эсэ пра Фестываль заўжды будзе актуальным — польскія памешныя службы, пісаў аўтар, вітаюць маладых беларусаў ветлівай усмешкай ды нескрываным гонарам, што такое культывае для беларусаў свята як „Басовішча” адбываецца менавіта ў Польшчы.

Прэс-спонсар „Басовішча 2005”, якое адбылося 22 і 23 ліпеня, трошкі не дапільнаваў у гэтым годзе сваіх спонсарскіх абавязкаў, бо напісаў пра „Уліса” і „Нуль-85” без традыцыйных эпітэтаў. Усім вядома, што найвялікшай падзеяй „Басовішча” з’яўляецца заўжды выступ легендарнага „Уліса”, а „Нуль-85” — той гурт, які сапраўды накручвае публіку. Дадаткова ж, сёлетняе „Басовішча” вызначылася яшчэ і тым, што з’явілася на ім таксама пару іншых, вартых увагі, гуртоў.

Пра іхнюю музыку можна напісаць на дзесятак ладоў — маё ўспрыманне досыць простае. Слава Фестывалю за тое, што можна на ім па-

чуць тыя музычныя жанры, ад якіх як чорт ад свячанай вады ўцякаюць радыё і тэлебачанне. Аднак у гэтым авангардзе таксама ёсць свае тонкасці. На „Басовішчы” іграюць моцна, і то вельмі. Тая мацата мае два вымярэнні: адны гурты мучаць вушы, а іншыя — даюць ім адпачыць. З часу, калі ўстанаўліваліся каноны рок-музыкі, амаль нічога і не памянялася. Думаць-не-думаць, а ў памяць западаюць самыя простыя і на выгляд прымітыўныя кампазіцыі — вазьміце і паслухайце адзін кавалак г.зв. класікі, „Вока дэмана” гурту „Дып пэрпл”. Больш прымітыўнае сола на гітару цяжка і ўявіць. Але вазьмі ты і прыдумай такую прымітыўнасць! А жыве той прымітывізм каторае ўжо дзесяцігоддзе. Схільнасць да простых схемаў у сучасны момант досыць рэдкая. Прыемным тут выключэннем гурт „Нейра дзюбель”. Гучыць ён вельмі чыста, вушы пры ім напраўду адпачываюць, музыкі на сцэне паказваюць сапраўднае шоу, няма там ніводнага выпадковага жэсту... Хоць гурт падпісвае на сайце свае mp3-файлы як панк, то ў іх гучыць найчысцейшая класіка рока. У ніякага іншага выканаўцы сёлетняга „Басовішча” вы не знойдзеце столькі чысценькіх солаў на гітару... „Нейра дзюбель” складае класіку беларускага рока ў той жа ступені, што і „Крама”,

Няма лёгка — у лівені пачаў Фестываль „Ліцэй” з Мінска

„Уліс”, „Н.Р.М.”... Вельмі станоўчае ўражанне пакінулі таксама гурты „Сцяна” і „Тарпач” — яны з той групы, якія іграюць вельмі моцна, але вушы пры іх, як ні дзіўна, не стамляюцца. Хай сабе яны і нядаўнія лаўрэаты „Басовішча” ды, так сказаць, свежаспечаныя зоркі беларускага рока, але нават пры маёй неахвоты да г.зв. сучасных жанраў, слухаў я іх з неўтаймаваным хваляваннем і задавальненнем. А вось італьянскі аркестр даказаў, што моцны гук — неабавязковы рэцэпт на ўдалы выступ. Іхні канцэрт — доказ, што ў „Басовішча” вельмі шырокі музычны дыяпазон, а людзі едуць на Фестываль перш за ўсё дзеля добрай гульні.

Вельмі шмат людзей чакала ў гэтым годзе „Н.Р.М.”, якому арганізатары адвалі апошняе ў праграме месца — так, поўнасьцю гэтае месца „Н.Р.М.” належыцца. Гэта самы стабільны і кайфавы беларускі гурт. А кажу так не па сваім, але па меркаванні сваіх 12- і 14-гадовых дзяцей. Два гады назад я ўсведаміў сабе простую ісціну, што папулярнасць

вызначаецца не маім упадабаннем, але тым, чаго слухаюць, прыкладна, мае дзеткі, якія ў школьным узросце. Прэс-спонсар „Басовішча 2005” можа колькі заўгодна пісаць пра легенды рока, а і так не зменіць гэта простага праўды, што моладзь балдзе ад „Н.Р.М.” менавіта, ведае напаміць усе тэксты гэтага гурту, сочыць за кожным выступам і замежным выездам гурту, рыхтуе ў сваіх школах праграмы на распачатак навучальнага года на аснове энэрэмаўскіх кампазіцый (не жарт, ведаю, бо сам быў сведкам аднаго такога пачатку навучальнага года, калі ўся польская школа падтупвала і падспеўвала „Тры чарапахі”). Шкада, што тая моладзь, якая чакала „Н.Р.М.” да 3 гадзіны раніцы, з-за часовага рэжыму пачула толькі 8 кампазіцый замест паўнавартаснага канцэрта. Дзеля гэтага можна было „падстрыгчы” любы канцэрт, які папярэдзіў у суботу-нядзелю выступ „Н.Р.М.” — не было б у гэтым ніякай крыўды артыстычнаму вобліку „Басовішча”.

Аляксандр МАКСІМЮК
Фота ТАМАША СУЛІМЫ (БАС)

„Сцяна” (Брэст) — першы дзень Фестывалю

Вечар Тамары

16 ліпеня г.г. у Гмінным асяродку культуры ў Нараўцы (Гайнаўскі павет) адбылася вечарына прысвечаная памяці журналісткі Польскага тэлебачання Тамары Саланевіч, ураджэнкі Нараўкі. Арганізавала сустрэчу Таварыства прыяцеляў Нараўчанскай зямлі (ТПНЗ) з нагоды пятай гадавіны з дня Яе смерці. У той вечар сабралася многа людзей. Пра вядомую тут слаўную нараўчанку расказала старшыня ТПНЗ Вольга Зданоўская-Місяюк.

Потым слухачы глядзелі кінафільм п.з. „Тамара” Кацярыны Паплаўскай з Беластока. Спадарыня Паплаўская таксама апавяла пра герайню свайго кінафільма і пра супрацоўніцтва з Тамарай Саланевіч, якая ў апошнія гады свайго жыцця працавала дырэктарам па праграмных справах у беластоцкім аддзяленні Польскага тэлебачання. Пайшлі ўспаміны пра некаторыя Тамарыны кінафільмы, між іншым, „Ці чужы, як плача зямля?”, „Жэртва”, „Матэчнік”.

Цікавінкай быў аматарскі кінафільм „Слядамі Тамары”, які знялі вучні Публічнай гімназіі імя Тамары Саланевіч у Нараўцы Войцех Ляшчук і Павел Герасімюк.

На заканчэнне вечарыны з паўтарагадзінным канцэртнам выступіў Анатоль Баравік. Ён праспяваў дваццаць песень-баладаў Булата Акуджавы. Даводзілася яму двойчы бісаваць. У вечарыне ўдзелнічалі таксама зматарызаваныя жыхары Гайнаўкі. (мох)

Смерць дубоў

Шлях каралеўскіх дубоў з’яўляецца адной з найбольш прыкрасных цікавінак не толькі Беларускай пушчы, але і цэлай краіны. На жаль, шматвяковыя дубы ўсыхаюць і гэтых грандыёзных дрэваў ужо не ўдасца ўратаваць. Леснікі, навукоўцы і самаўрадаўцы задумоўваюцца, што зрабіць, каб уратаваць шлях.

Шлях каралеўскіх дубоў, даўжынёю 450 метраў, быў размечаны чвэрць стагоддзя таму назад ва ўрочышчы Старая Белавежа. На шляху дваццаць чатыры дубы — помнікі прыроды, кожнаму з якіх прысвоена імя аднаго з літоўскіх або польскіх уладароў: вялікага князя, караля ці каралевы, звязаных з мінулым пушчы. Пры кожным дубе таблічка з інфармацыяй пра дрэва і яго патрона.

Зараз гэтае асаблівае месца становіцца небяспечным. Чатыры дубы-волаты ўжо ўсохлі і тое ж самае пагражае астатнім здаровым. Пра небяспеку асцерагаюць інфармацыйныя табліцы. Надлесніцтва Белавежа прапануе высечы навакольны маладняк пад новы шлях.

На думку прафесара Сімоны Косак, са смерці дубоў трэба зрабіць унікальную атракцыю: пакінуць іх у натуры. Нідзе ў свеце ўжо не сустранецца такога месца, дзе чалавек дазволіў памерці зборышчу старых дрэў. Аднак дзеля ўтрымання гэтай асабліваасці патрэбны новыя грошы.

Міхал Мінцэвіч

Гаспадарная радная

Г. Бошка: Цяпер надзвычай цяжкія ўмовы для арганізацыі гаспадаркі з нуля. 50 тысяч злотых, што прапануюць маладым гаспадарам, хопіць толькі на куплю трактара з другой рукі. А адкуль узяць сродкі маладым гаспадарам на іншыя інвестыцыі?

Фота АЛЯКСЕЯ МАРОЗА

Галіна і Вячаслаў Бошка са Старога Корніна павялічваюць гадоўлю быдла і вытворчасць малака. Нядаўна перабудавалі абору і збудавалі ўмяшчальнік на гнаёўку. Цяпер хочуць яшчэ павялічыць абору і прыстасаваць яе да ўсіх еўрасаюзных патрабаванняў. Галіна Бошка, якая з’яўляецца раднай у гміне Дубічы-Царкоўныя ад Беларуска-народнага выбарчага камітэта, лічыць, што ў бліжэйшы час трэба адрамантаваць дарогі і пабудоваць каналізацыю ў вёсках гэтай гміны.

Бедная гміна

— У гэтым годзе мала будзе інвестыцыяў у нашай гміне, бо будзем яшчэ сплываць крэдыты на будову ачышчальні сцёкаў і школы ў Дубічах-Царкоўных. На дапамогу жыхарам Елянкі мы таксама выдаткавалі шмат сродкаў, — гаворыць спадарыня Галіна. — Апошнім часам мы адрамантавалі святліцу ў Елянцы. Зараз будзе рамантавацца свят-

сіянеры і іх дзеці не рашаюцца яшчэ прадаваць сваіх хатаў.

— Вёскі нашай гміны будуць пусцець. Застаецца толькі па некалькі гаспадароў, якія будуць павялічваюць сваю вытворчасць. Цяжка разлічваць на бурлівае развіццё агра-турызму ў Корніне, бо ўмовы для яго намнога горшыя, чым у вёсках распаляжанага каля пушчы. Узнікаюць там агратурыстычныя кватэры ды трэба інвеставаць сродкі ў знішчаныя гмінныя дарогі ў Белавежскай пушчы, — кажа Галіна Бошка. — У гэтым годзе быў план пакласці асфальт на павятовай дарозе з Корніна ў Ягаднікі, але інвестыцыю адтэрмінавалі на наступны год.

Мой суразмоўца лічыць, што ў выпадку пашырэння парку на ўсю Белавежскую пушчу, пагоршацца ўмовы жыцця людзей у Дубіцкай гміне.

— Цяжка будзе дзейнічаць дрэва-апрацоўчым прадпрыемствам ды жыць звычайным людзям у выпад-

У гміне Дубічы-Царкоўныя штораз больш дамоў купляюць жыхары з цэнтральнай ды іншых рэгіёнаў Польшчы — у Старым Корніне пенсіянеры і іх дзеці не рашаюцца яшчэ прадаваць сваіх хатаў...

ліца ў Грабаўцы, Ягадніках і плачуецца асфальтаваць дарогу ў Тафілаўцах.

Апошнім часам хутка зніжаецца колькасць дзяцей у Комплексе школ у Дубічах-Царкоўных і таму цяжка забяспечыць усе адукацыйныя патрэбы вучняў сродкамі, якія перадаюцца з дзяржаўнага бюджэту.

— У нашых вёсках зніжаецца колькасць дзетак у школьным узросце і таму ўзнікнуць пытанні большага дафінансавання адукацыйных патрэб нашых вучняў з гміннага бюджэту, — заяўляе радная Галіна Бошка.

У гміне Дубічы-Царкоўныя штораз больш дамоў купляюць жыхары з цэнтральнай ды іншых рэгіёнаў Польшчы. Прыеджыя аднак найчасцей пасяляюцца каля Белавежскай пушчы. У Старым Корніне пен-

якія адмоўна ўплываюць на нас, — кажа радная Галіна Бошка. — Цяпер надзвычай цяжкія ўмовы для арганізацыі гаспадаркі з нуля. Пяцьдзят тысяч злотых, што прапануюць даць маладым гаспадарам, хопіць толькі на куплю трактара з другой рукі. А адкуль узяць сродкі маладым гаспадарам на іншыя інвестыцыі? Зараз хіба найбольшы прыбытак ад вытворчасці малака. Кожны месяц ёсць сродкі на бягучыя расходы. Аднак апошнім часам колькасць малака ўпала з-за засухі. Паралельна аднак павысіліся кошты малочнай вытворчасці і таму прыбытак ад яе зніжаецца.

Інвестуюць

у гадоўлю кароў

Спадарства Бошка зараз гадуе каля 30 штук быдла, а сярод іх — 13 кароў. У мінулым годзе пабудавалі яны за свае сродкі ўмяшчальнік на гнаёўку, а яшчэ раней перабудавалі абору згодна з сучаснымі патрабаваннямі. Хочуць павялічыць статак кароў да 32 штук і таму рашыліся яшчэ разбудоваць абору. Купілі новыя машыны і дакупілі зямлі да 30 гектараў. Амаль усё збожжа і іншую раслінную вытворчасць адводзяць на гадоўлю кароў. Бошкам памагаюць у гаспадарцы дзеці.

— Мы пачалі гаспадарыць яшчэ ў сацыялістычны перыяд і паступова інвестуем у гаспадарку. Выступілі мы за дафінансаванне разбудовы і мадэрнізацыі абору на суму 34 тысяч зл. Аднак праграмы дафінансавання гаспадарчых праектаў не ўступілі ў сілу згодна з планами. Трэба было б ужо пачынаць будову, але не ведаем, ці атрымаем дафінансаванне. Калі пастанова ў справе нашай інвестыцыі будзе прынята восенню, не зможам ажыццявіць нашай задумы ў гэтым годзе з-за неспрыяльнага для працы надвор’я, — гаворыць спадарыня Галіна.

У спадарства Бошкаў няма вялікіх лугоў, якія знаходзіліся б у невялікай адлегласці ад панадворка і таму кароў кормяць яны ў абору аж да другога пакосу травы. Галіна і Вячаслаў згодны, што трэба дакармливаць кароў нават тады, калі яны днём пасуцца на лузе. Мае суразмоўцы намагаюцца, каб маладыя каровы, якіх выгадоўваюць са сваіх цялят, давалі больш малака. Дзеля гэтага карыстаюцца якасным кормам з сіласаў і восыпкай. Ад каровы-рэкардменкі надойваюць пад 37 літраў малака ў суткі.

— Раней гадавалі мы 5 кароў і быў ад іх вялікі прыбытак. Апошнім часам рэальны прыбытак знізіўся ды з’явілася неабходнасць павялічваць статак. Усур’ез мы заняліся гадоўляй кароў толькі тры гады таму. Сталі мы таксама давучвацца ў пытаннях павышэння малочнасці кароў і прымянення сучасных машын у вытворчасці малака. Стараемся карміць нашых кароў высокаэнергетычным кормам, у якім многа бялка, — паясняюць спадарства Бошка.

Аляксей МАРОЗ

Жамчужына Грабарка

Святая Гара Грабарка з'яўляецца найважнейшым праваслаўным свяцілішчам у Польшчы, месцам многіх паломніцтваў, найбольшае з каторых выпадае на свята Спаса 19 жніўня. У рамках апрацаванай канцэпцыі развіцця турызму ў Краіне зубра дзеля прыцягнення вонкавай зацікаўленасці гмінай Нурэц-Станцыя прадбачваецца м.інш. прымеркаванне афіцыйнага календара турыстычных мерапрыемстваў да найважнейшых рэлігійных урачыстасцей на Грабарцы. Маецца тут на ўвазе апрацаванне мясцовага марачнага турыстычнага прадукту — некалькігадзіннай праграмы знамянення з тэрыторыяй гміны ахопліваючай наведванне Грабаркі. У канкрэтным вымярэнні трэба будзе размеціць пешы і веласіпедны маршруты на адрэзку Сямятычы-Станцыя — Грабарка — запаведнік Саколе — Вэрпаль — Тэлятычы — Літвінавічы — Клюковічы — Зубачы ды разважыць магчымасць прымеркавання для турыстычнага мэтай пустуючых пасляшкольных будынкаў у Грабарцы і іншых мясцовасцях. У турыстычных прапановах прадбачваюцца рэлігійныя мерапрыемствы, што адбываюцца ў Грабарцы.

Лёгка перасечаны краявід гміны Нурэц-Станцыя памяркоўна прыцягальны ў турыстычным плане, а найбольшую разнастайнасць уносіць тут даліна невялікай ракі Машчонай. Заходняя частка гміны ў значнай ступені аблесена. У гміне прыродныя запаведнікі Саколе і на паўднёвай яе краіне ахапаюць абшару ахоўваемага краявіду Даліны Буга.

Да ліку найважнейшых культурных і турыстычных каштоўнасцей Нурэцкай гміны адносяцца культурныя аб'екты: дзве царквы, могількі і „лес крыжоў” на Грабарцы ды цудоўная крыніца ў яе падножжы, драўляная царква ў Тэлятычах (з 1904 года), мураваная царква (1859) і драўляная капліца (1872) у Жэрчычах. Варта пабачыць і запаведны чыгуначны вакзал у Нурцы-Станцыі (канец XIX ст.), драўляны двор з паркам (2-я палова XIX ст.) і гарадзішча ў Клюковічах, „шведскі шанец” каля Сяміхоч ды кампактныя комплексы традыцыйнай драўлянай забудовы вёсак, асабліва Клюковіч, Вычулак, Літвінавіч, Тымянкі, Сяміхоч, Вэрпаль, Вулькі-Нурэцкай і Машчонай-Панскай.

У Нурэцкай гміне пражывае многа майстроў вясковага рукадзелля, якія займаюцца размалёўваннем пісанак, вышыўкай, аматарскім жывапісам, сталярствам, пляценнем лавоўных вырабаў ды выстройваннем велікодных пальмаў.

Недахопам гміны з'яўляецца кволая турыстычная інфраструктура. Працуе тут толькі адна аграрна-стычная кватэра — у Машчонай-Панскай, але з дадатковай атракцыяй — праездкай на брычцы. Ёсць палаткавая пляцоўка ў Грабарцы. Гастронамію складаюць два бары: у Жэрчычах і Залессі.

Найважнейшай формай турызму па тэрыторыі Нурэцкай гміны з'яўляюцца пешыя праходы. Праз гміну пралягаюць два пешыя маршруты: Шлях даліны Машчонай з Нурца-Станцыі праз Грабарку ў Сямятычы-Станцыю і фрагмент Купецка-

Новая царква на Святой Гары Грабарцы

га шляху з Мельніка ў Сямятычы. Ёсць тут таксама выдатныя, але пакуль нявыкарыстаныя магчымасці коннага турызму.

У Нурэцкай гміне ёсць магчымасць наладзіць дзве дадатковыя турыстычныя атракцыі. У рамках праекта „Wieś jak malowanie” перспектыўна выглядае аднаўленне Клюковіч. Можна таксама стварыць паказны запаведнік зуброў у запрапанаваным спецыялістамі месцы — найбольш для гэтай мэты адпаведным месцам здаецца быць наваколле вёскі Барысаўшчына.

Грабарка месцам рэлігійнага культу

Са Святой Гарой Грабаркай цесна звязаны дзве легенды, якія зводзяць два элементы: прыстанішча і выратаванне. Паводле першай, у пачатках XIII стагоддзя ўзгоркі вакол Грабаркі былі асвечаны малітвамі манахаў, якія ў час татарскага нашэсця вымушаны былі ўцякаць з Прачысценскага манастыра ў Мельніку і шукаць тут прыстанішча. Манахі забралі з сабою цудадзейную ікону Спаса Выратавальніка. Асаблівае шанаванне Спаса знайшло сваё адлюстраванне ў назве капліцы, а пасля і царквы.

Іншая, больш пашыраная, легенда расказвае, што каля 1710 года на гару Грабарку ўцякалі людзі з Сямятыч і наваколя, каб выратавацца ад мору. Тады аднаму старэчы ў час відзежы было аб'яўлена, што ўсе, хто пойдзе ва ўрочышча Суміншчына за рэчкай Машчонай і нап'ецца вады з крыніцы, па волі Божай атрыма-

юць здараўленне. Тыя, што паслужалі старэчу, выратаваліся.

Пазней на гары была ўзведзена капліца, вакол якой ставіліся пакутныя крыжы. Драўляная Праабражэнская царкоўка, паводле народнага падання, была прывезена з Мельніка. У 1886 годзе была яна перабудавана. Здаўна з усяго Падляшша на гару Грабарку ішлі паломнікі з пакутнымі крыжамі ў надзеі атрымаць здараўленне. У 1987 годзе вакол царквы стаяла звыш дзесяці тысяч драўляных крыжоў.

У 1947 годзе на гары Грабарцы быў заснаваны жаночы манастыр св.св. Марфы і Марыі — адзіны ў пасляваеннай Польшчы. Гэта яшчэ больш падмацавала значэнне святага месца, куды штогод 19 жніўня, у дзень Праабражэння Гасподняга, прыбываюць дзесяткі тысяч паломнікаў з усёй Польшчы.

У 1982 годзе на Гары Грабарцы быў устаноўлены прыход, які нясе духоўную паслугу жыхарам навакольных вёсак. Ноччу з 12 на 13 ліпеня 1990 года драўляная царква згарэла ў выніку злачыннага падпалу. Аднак трагедыя не пахіснула духа вернікаў і ўжо 19 жніўня таго ж года быў пакладзены краевугольны камень пад будову новага храма. Гэтая ўрачыстасць адбылася ў прысутнасці шасцідзясяці тысяч паломнікаў, калі раней у дзень Праабражэння Гасподняга звычайна гуртавалася там каля дваццаці тысяч людзей. Будова новай Праабражэнскай царквы была завершана ў 1995 годзе.

Міхал Мінцэвіч

Від са Святой Гары на цудадзейную крыніцу

У Заблудаве

Будучы на рынку ў Заблудаве, дзе прадаюць бульбу, збожжа і парасят пачуў я, што сяляне шукаюць пакупнікоў, каб прадаць сваё збожжа. Адзін прыкладны гаспадар з вёскі Паўлы, што ў Заблудавскай гміне сказаў, што каб хто-небудзь купіў тры тоны збожжа, то прывязуць яму ўласным транспартам і разгрузаць на ўказанае месца, за мізэрныя грошы. Тут падаю цану збожжа за 100 кілаграмаў: пшаніца — 25 златаў, авёс — 20 зл., жыта — 15 зл. Гэта так нізкая цана, што не аплачваецца ўбіраць збожжа камбайнам, бо даражэй заплаціш за паслугу, чым збярэш зерня. Але сяляне хочуць перад жнівом апаражніць свае свірны, каб мець дзе высыпаць новасабранае сёлетняе збожжа.

Ведаюць аб гэтым найвышэйшыя дзяржаўныя ўлады з міністрам сельскай гаспадаркі на чале, але аб гэтым ім галовы не баляць, яны толькі думаюць як найдаўжэй утрымаць свае азадкі на мяккіх крэслах. Збожжа таннае, але вольна печыва ў продажы не патанела ані на грош. Цяпер у дзяржаве пакуль селянін плача, то яшчэ добра жыць, але калі селянін пачне смяяцца, то ўсім стане цяжка жыць. Не будзе мець селянін грошай каб заплаціць дзяржаве падатак. А як крышку пасее збожжа, то змеле сабе ў жорнах і так астанецца жыць як у пачатку XX стагоддзя. Тады нашы ўлады апамятаюцца і пачнуць ратаваць сельскую гаспадарку, але будзе ўжо запозна. Заходняя краіна дадуць нам усяго, але не будзе за што купіць тавараў, а жыхары нашай дзяржавы параз'язджаюцца па свеце і будуць прадаваць за арабаў.

Мікалай Лук'янюк

Небяспека на дарозе

У пачатках ліпеня ехаў я на ровары з Кляшчэляў на Чаромхаўскую станцыю праз вёску Чаромху. Гэтай дарогай праязджаюць штодзень дзесяткі, а мо сотні, аўтамабіляў, бо вядзе яна да пагранічнага перахода Полаўцы — Пяшчатка. І што мяне расхвалывала? Стан асфальтнага палатна. Дарога ў аплаканым відзе! Гэта не дарога для аўтамабіляў, а швейцарскі сыр. Адны трэшчыны ды дзіры. Страх на ровары ехаць, бо калі кола ў дзірку трапіць, дык ровар паломіш. Расказвала мне ў Чаромсе чыноўніца ў гміне, што яе сваякі вяртаючыся з Зубач у Беласток пасля Праваднай нядзелі трапілі ў такі пралом, што прычэпка абарвалася. Аўтамабілем так „закружыла”, што дзякуючы толькі прытомнасці шафёра не перакліўся дагары коламі. Паліцыю з Чаромхі зараз выклікалі. Гэтыя тэрмінова патрабавалі ў Ваяводскага праўлення дарог у Беластоку, каб пралом паправілі. На шчасце абышлося без ахвяр у людзях. Аднак дарога далей не рамантуецца. Ці патрэба чарговага выпадку, каб пацярпелі людзі? Дарожныя службы павінны паставіць неабходныя знакі ды абмежаваць хуткасць да 40 км/гадз. хаця б на адрэзку Кляшчэлі — вёска Чаромха (за горкай).

Уладзімір Сідарук

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

З р к а

Д л я д з я ц е й і м о л а д з і

Вершы Віктара Шведа

Перад вайною

Бацьку пытае сыноч Гілары:
— Чаму індзейцы малююць
твары?
Бацька прыдумаў нешта такое:
— Малююць твары перад вайною.
— Мой мілы татка, тут
сцвердзіць можна,
Што ты павінен быць
асцярожны.
Нашая мама вельмі старанна
Ужо малюе свой твар у ваннай.

Нядобры тата

З горада Гануля
Вярнуўшыся дахаты,
Скардзіцца матулі
На нелюдскога тату:
— У аўтобусе прысесці
Паспела пасля стомы,
Ён загадаў мне месца
Ўступіць сваёй знаёмай.

ФОТА ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Беластоцкія гімназісткі ў Такарах

Лісічкі

Маленькія жоўтыя лісічкі — сапраўды, як дружныя сястрычкі. Паасобку яны не растуць, а нібыта водзяць вясёлы каргод. Ubачыў адну — другая прасіцца ў рукі. Нахіліўся над ёю — трэцяя кліча да сябе. А там — чацвёртая, пятая, шостая... Толькі паспявай лічыць. Як усё роўна самі просяцца ў кошык. Збіраеш і дзіву даешся: хто іх столькі тут насеяў?!

Лісічкі — вельмі смачныя грыбы. І, што асабліва важна, яны не чарвівыя. Збірай — не правярай. Смела кідай у кошык: яны ніколі не паломяцца і не пакрышацца, як іншыя грыбы.

Праўда, акрамя сапраўдных, у лесе сустракаюцца і падманныя лісічкі. Як іх адрозніць ад сапраўдных? А вельмі проста. Лісічкі, што мы спажываем, нагадваюць колерам сонечныя зайчыкі, а іх падманныя суседзі — звычайна аранжавыя ці нават чырвоныя.

Калі засумняваўся, дружа, спытайся лепш у мамы або таты. Яны падкажуць, памогуць адрозніць. Ніколі не забывайся, што ёсць атрутныя грыбы, якія шкодныя для здароўя і могуць прынесці вялікую бяду, калі іх з'есці.

Уладзімір Ягоўдзік

Як сястрычкі па ягадкі хадзілі

(беларуская народная казка)

Жыў дзедка з бабкаю. Была ў іх дачушка. Бабка памерла, дзедка ажаніўся. Узяў сабе жонку, у той былі дзве дачушкі.

Прышла вясна, стала ўсё расці, параслі ў лесе ягадкі. Дзедка паплёў кошыкі дзяўчынкам, і яны пайшлі ў лес па ягадкі. Дзедкава дачушка хутка збірала ягадкі; прыйшлося к абеду, у яе быў ледзь не поўны кошык. Бабчыны дачушкі марудна збіралі. Яны адышліся ўбок і гавораць:

— Давай мы яе загубім, а ягадкі падзелім і пойдзем дадому.

— А мы давай будзем часаць ёй галоўку.

Яны ёй і гавораць:

— Ідзі сюды, мы цябе пачэшам.

Яны сталі яе часаць, яна і заснула. Узялі яны яе загубілі, пад куцікам пахавалі, карынкаю вочкі накрылі, а самі ягадкі падзялілі і пайшлі дадому з поўнымі кошыкамі. Прыходзяць дадому. Маці ўжо рада, што яе дачкі прыйшлі, ягадкі назбіралі.

— А дзе ж дзедкава дачушка? — пытаецца яна.

— А яна яшчэ там асталася, у яе няпоўны кошык. Яна дазбірвае кошык.

І дзедка пытае:

— Дзе мая дачушка?

— Кошык дазбірвае ваша дачушка. Яна яшчэ поўнага кошыка не назбірала.

Той дзедка ўжо чакае, на вуліцу выходзіць, у канец вёскі глядзіць, і пройдзе — ніяк не дачакаецца ён яе. Стала цямнець, і сцямнела — няма дачушкі. Гукаў ён, гукаў, хадзіў па лесе і па полі, гукаў-гукаў, думаў, мо выйшла на якое поле, заблудзілася — няма дачушкі.

Той дарогаю ехалі купцы на базар, якраз была субота, а яны ехалі ўжо нанач на нядзелю на базар. Адзін купец злез з воза, гаворыць:

— Вось там расце нейкая трыцінка, я пайду яе выражу і зраблю дудачку.

Зрабіў ён дудачку, сеў на воз і зайграў. Дудачка грае:

Грай, грай, мой купчык,

Грай, грай, мой галубчык,

Былі ў мяне дзве сястрыцы,

Ды тыя няродныя.

Узялі мяне загубілі,

Пад куцікам пахавалі,

Карынкаю вочкі накрылі.

О! Той купец прыслухаўся — вымаўляе словы дудка. Яшчэ ён пайграў раз, другі раз. Ну, ехалі яны і якраз у тую вёску прыехалі.

— Трэба, — гавораць яны, — на начлег дзе-небудзь астацца. Ужо і базар недалёка. Заедзем, пераначуем тут у вёсцы.

Якраз яны прыехалі к гэтаму дзедку, начаваць просяцца. Селі за стол, павячэралі. Вось яны ўжо сядзелі, гаварылі. Пасля дастаў дудачку адзін купец. Зайграў, тая дудка зайграла зноў:

Грай, грай, мой купчык,

Грай, грай, мой галубчык,

Былі ў мяне дзве сястрыцы,

Ды тыя няродныя.

Узялі мяне загубілі,

Пад куцікам пахавалі,

Карынкаю вочкі накрылі.

Той дзедка слухаў, слухаў.

— Дай жа ж я пайграю на гэтай дудачцы, — кажа дзед на купца.

Купец даў дзедку. Дудачка зайграла:

Грай, грай, той тататка,

Грай, грай, мой родненькі,

Былі ў мяне дзве сястрыцы,

Ды тыя няродныя.

Узялі мяне загубілі,

Пад куцікам пахавалі,

Карынкаю вочкі накрылі.

Раз дзедка прайграў, другі раз прайграў, дык бачыць што гэта ж яго дачушка праз тую дудачку спявае гэтак. Ён узяў дудачку тую на калена і пераламаў. І перад ім стала яго дачка. А гэту бабку і бабчыных дачушак ён узяў панабіваў, з хаты павыкідаў. І сёння са сваёй дачушкаю жыве і хлеб жуе.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Такары — радасць ад перамогі

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Оля Сцепанюк з Беластока

Ніна ГАЛІНОЎСКАЯ

Хто жыве ў траве

Хто жыве, хто жыве
У высокай траве?
Тут і мошкі, і жучкі,
Матылькі і павучкі.
А хто скача, нібы коннік?
Рэкардсмен па скоках — конік.
Чый каптанік у гарошкі,
Ёсць і крыльцы, ёсць і ножкі,
І прыгожая галюйка?

Гэта божая кароўка.
Лежабоку-слімака
Не адрозніш ад лістка.
Пчолка шэпча з канюшынай:
„Даць нектару мне павінна”.
Непаседа страказа —
То наперад, то назад —
Кружыцца, як верталёт.
Не патрэбен ёй пілот.
Асцярожна: у траве
Вельмі шмат хто жыве.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Малечы вышываюць у Сацах

Каршун чорны і чырвоны

Драпежныя птушкі, як і ўсе стварэнні, мусяць есці тое, што ім належыцца, ды не наядоўца і не палююць больш, чым трэба. Не так, як людзі, якім усяго мала і якія палююць дзеля задавальнення. Інтэрэсы людзей і іншых драпежнікаў сыходзяцца. Не адна гаспадыня на від галоднага шуляка павіслага над падворкам усчынае лямант над куранятамі.

Аднойчы ехала я з братам на матыцыкле па палявой дарозе. Над намі ў небе лунаў вялікі птах, які раптам, страпануўшыся, каменем кінуўся ўніз і ўпаў у рунь. На кіпцюрыстай лапе птушка мела кольца, на якім, разгнуўшы яго, мы прачыталі адрас і нумар тэлефона. Закальцаваны чырвоны каршун (як мы даведаліся пасля) памёр ад інфаркта, а прыляцеў са Швецыі. Гэта птушка з сям’і ястрабіных атрада сокалпадобных, пашыраная ў Заходняй Еўропе, у Паўночнай Афрыцы, Сярэдняй Азіі. У нас гэта рэдкая пералётная птушка, у Белавежскай пушчы адзначаецца яе гнездаванне. Корміцца птушкамі (нават і маладняком цецерыковых), мышападобнымі грызунамі (памерам нават у нутрыю!), мярцвячынай, жабамі і вужамі, рыбай. Прылятае ўжо ад лютага да пачатку красавіка. Жыве ў высокіх ля-

сах, якія перамяжоўваюцца з палянамі і лугамі. Каршун ма-нагамны, кансерватыст па выбары месца на гнездо. Гнёзды робіць на соснах на верахвіне або ў кроне на вышыні да 23 метраў. У кладцы па 2-3 яйкі. Размнажэнне пачынае ў трэцім годзе жыцця. У сярэдзіне чэрвеня птушаняты ўжо апераныя. Адлятае ў жніўні-верасні, зімуе ў Заходняй і Паўднёвай Еўропе. Даўжыня цела сягае больш за паўметра, вага — 1000 — 1300 грамаў. Апярэне каршуна чырванавата-рыжае, верх цела буры з жоўта-чырвоным акаймаваннем пер’я. Хвост ярка-рыжы, з выемкай. Крыху меншая выемка ў хвасце ў больш папулярнага ад чывонага — каршуна чорнага, які канкурэнт чырвонаму. Ён гнездуе ў лісцевых і мяшаных лясах паблізу вадаёмаў і балот. Гэта той страшны гаспадыням коршак і шуляк! Ён меншы ад чывонага (самкі большыя ад самцоў). Спіна цёмна-бурая, жывот рыжаваты, хвост доўгі, вілаваты з папярочным малюнкам. Гнёзды будзе на бакавых галінах з сукоў. Яйкі шуляка белыя з бурымі плямкамі. Птушаняты апераныя ў чэрвені, лётныя ў пачатку ліпеня. Адлятае ў жніўні, зімуе ў Паўднёвай Азіі і Афрыцы.

Міра ЛУКША

Польска-беларуская крыжаванка № 31

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

			Sukces		Smok	Żyd	
					Ewa	Lato	
	Piotr		Śmiałek				
			Aster				
	Ratunek	Narracja					
	Teatr	Szczebiot					Kreska
					Ar		
	Napar	Jednostka mocy	Usta		Bór		
				Bas			
	Wieloryb						
			Więzienie				

Адказ на крыжаванку № 27: Кілішак, сук, звон, пуп, званок, атава, ял, ліра, Іва, аканне, нота, самалёт. Ён, клуня, зварот, вата, крона, новік, кава, суп, анёл, Купалле.

Апошні год Антона Луцкевіча

У мінулым годзе грамадскасць адзначыла 120 год з дня нараджэння А. Луцкевіча. Адгукнуліся на гэтую дату пісьменнікі і даследчыкі жыцця і дзейнасці А. Луцкевіча. Свае панегірыкі грамадскаму дзеячу, публіцысту, першаму дырэктару Віленскага беларускага музея яны заканчвалі аднолькава: „пасля арышту ў 1939 годзе ў Вільні далейшы лёс А. Луцкевіча невядомы...”.

Мае паведамленне — інфармацыйныя звесткі храналагічнага парадку за 1941-1942 гг. па матэрыялах следчай справы н-р 1100, пачатай 15 студзеня 1941 г. і закончанай 23 сакавіка 1942 г. на падставе даклада кіраўніка Медсанчасці (архіў 65, фонд 37, воп 14, архіў МУС г. Саратова). Арыштаванага 30 верасня, у Вільні, А. Луцкевіча адправілі ў турму н-р 1 г. Мінска, дзе ён знаходзіцца да кастрычніка 1940 г., калі ён быў накіраваны ў Маскву ў распараджэнне 2 аддзела ГУДБ НКУС СССР. Разам з ім дасылаецца справа н-р 51844 на 329 старонках (зараз яна захоўваецца ў архіве Вільні — Lietuvos Yratingasis Archivas — FK-1. Ар. 581 ВП 11794, т. I — М.П.), прыватныя рэчы абвінавачанага Луцкевіча А. І.: адзін пакет і пакет з рэчдокамі.

15 студзеня 1941 г. у Маскве арыштаваны Луцкевіч А. І. накіраваны ў камеру н-р 7 І корпуса ўнут-

Помнік братам Луцкевічам на магіле Сцяпана Луцкевіча, Манчагорск (Расія)

ранай турмы ГУБ, падвергнуты вышуку, сфатаграфаваны ў 3 отд. 1 спец. ад. НКУС СССР (у справе здымкі па 2 пары розных часоў без даты, М.П.).

7 ліпеня 1941 г. А. Луцкевіча азнаёмілі з абвінавачаным прысудам, па якому ён асуджаны на 8 гадоў ВПЛ, лічачы з 30 верасня 1939 г. Месца назначэння — ст. Сосьва, чыгункі імя Кагановіча, Паўночны Ураллаг.

18 лютага 1942 г. начальнік санчасці Аткарскага перасыльнага

пункта Куркоў дакладвае начальніку перасыльнага пункта Кудасову, што вязень Луцкевіч А. І., які прыбыў з Балашоўскай турмы 4 лютага 1942 г. — вельмі хворы — міякардыт, знясіленне, а 23 сакавіка 1942 г. ён падае рапарт начальніку Аткарскага перасыльнага пункта УНКУС аб смерці вязня А. Луцкевіча ў 12 гадзін дня.

„Смерть наступила от парализации сердечной деятельности” — так запісана ў акце аб смерці. У акце аб пахаванні ад 23 сакавіка 1942 г. запі-

Шаноўная рэдакцыя!

Хадайнічаю перад Вамі за магчымасць публікацыі знойдзеных у архівах справах КДБ выбітнага дзеяча беларускага руху Антона Луцкевіча, у якіх высвятляецца ягоны трагічны лёс і смерць. Знайшла іх стрычкая пляменніца А. Луцкевіча Маргарыта Сяргееўна Пярова, гуманітарый згодна сваёй другой вышэйшай адукацыі, нястомны шукальнік біяграфій сваіх род-

ных, актыўны дзеяч больш за тужын год Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Пецябургу (БГКТ у СПб.). Больш нідзе за Вашае выданне такую публікацыю ў Беларусі не прымуць, таму на Вас уся надзея.

Шчыры Вам старшыня БГКТ у СПб., доктар культуралогіі, чалец БНР на выгнанні — Валянцін Грыцкевіч.

11 ліпеня 2005 г.

сана: „... комендант кладбіца камунальна-бытовай часті г. Аткарска т. Хмельніцкай, стрелок ВОХР пересыльнага пункта г. Аткарска тов. Демченко і рабочыя, прысутствавалі на погребенні Червяков і Баркалов... произвели погребение умершего заключенного 23/III-42 г., бывшего 4/II-42 г. из Балашовской тюрьмы Луцкевича Антона Ивановича 1884 года рождения, уроженец г. Шавли (Литва), последнее время проживал в Зап. Белоруссии (бывш. Польша) осужден Особым совещанием 14/6-41 за а/сов агит. на 8 лет, личное дело н-р 1100.

В гроб с умершим положена дощечка с надписью фамилии и инициалов заключенного с указанием личного дела и на могиле погребенного установлена дощечка с порядковым н-р лит. „В” 3, о чем и составлен настоящий акт”.

Акрамя таго, сакрэтныя звесткі аб смерці А. Луцкевіча былі адпраўлены ў УНКУС г. Саратова.

В 2004 г. аўтар гэтага паведамлення атрымала звестку з архіва адміністрацыі г. Аткарска аб тым, што могількі, на якіх хавалі памерлых у 1941-42 гг., зараз зачынены. Магілы на іх захаваліся часткова і знайсці месца пахавання Антона Луцкевіча немагчыма. Папераў аб пахаванні памерлых арыштаваных архіў не мае.

Вось і пастаўлена апошняя кропка ў жыццяпісе А. Луцкевіча, калі мы прыймаем гэтыя звесткі. З поўным правам мы можам аднавіць надпіс на помніку Івану і Антону Луцкевічам на могілках Роса, адпаведны дакументам: А. Луцкевіч — 1884-1942. Напэўна, зрабіць умоўныя перапаховіны, як гэта адбылося з Іванам Луцкевічам немагчыма — не тыя часы і Літва — замежная краіна! Слова за гісторыкамі, сацыял-дэмакратамі, Бацькаўшчынай, беларусамі Вільні!

З архіўнай справы н-р 1100 працавала, даследчык сям’і Луцкевічаў, унучатая пляменніца А. Луцкевіча —

Маргарыта Пярова

З Зубава

Успаміны Міхала ДМІТРУКА, нараджанага ў 1922 годзе ў Зубаве.

Закончыў я чатыры класы падставовай школы, бо больш не было. У школу хадзіў да чатырнаццаці гадоў у Зубава і Кнаразы. Пасвіў быдла і дапамагаў айчыму на гаспадарцы.

Саветы, якія прыйшлі ў 1939 годзе, арганізавалі сельсавет у Кнаразах. З Зубава ў Сібір вывезлі адну сям’ю, багатую, якая пазней вярнулася на радзіму.

У 1941 годзе асабліва тут не біліся. Немцы нас забралі ў клуню і сказалі, што калі ўсё добра пойдзе, то нас рана выпусцяць дадому. І выпусцілі.

Маці мне сказала, каб жаніўся і ішоў на бацькоўскае, то тады ў Германію не возьмуць. Я ажаніўся ў 1943 годзе, нарадзілася дзіця. У 1943 годзе забіраюць мяне ў Нямеччыну — не было каму за мяне заступіцца. І жонку таксама запатрабавалі, але з дзіцём не ўзялі.

Завёз мяне цесць у бэльскі арбайтсамт, там я пераначаваў. На другі дзень рана жонка прынесла мне ежу, але нас у Бельску ўжо не было.

Завезлі нас у Голдап. У тамашнім арбайтсамце чакалі ўжо нас, як парасят на рынку. Падыходзіць баба і пытае, ці я кароў умею даіць. Я адказваю, што не. На пытанне, ці ўмею вадзіць каня, я адказаў станоўча. І тады мяне перахапіў немец, мужчына. Узаяў мяне на фурманку, даў лейцы. І паехалі. Заехалі, завёў мяне ў абору, дзе трымаў 12 коней: — То тваё! — сказаў.

Іншы хлопцаў даглядаў сарака кароў.

У 1944 годзе забралі мяне ў Суваккі акопы капаць. Капалі траншэі, кожны быў абавязаны выкапаць сем метраў траншэі; калі каму было гэта не пад сілу, тады дапамагалі яму іншыя. Пасля падганялі нас на захад, каб не трапілі да рускіх.

Я сказаў двум хлопцам, што буду ўцякаць. І мы ўцяклі, але неўзабаве злавлі нас саветы, тры дні падвучылі і на фронт! Калісь у нашай вёсцы гаварылі, што будзе вайна

і мне тады і ў галаву не прыходзіла, што і мяне яна закрэне...

З фронтам наступалі на Кёнігсберг; нас на танках падкідалі наперад займаць акопы. Калі бывала, што не давезлі харчоў, тады той хлеб давалі пазней. Перад Кёнігсбергам пяць тыдняў абарону займалі, а пасля пайшлі ў наступленне. Там мяне раніла, асколкамі ў галаву. У палывым шпіталі праляжаў каля трох месяцаў, пасля назбіралі больш адаравенцаў і завезлі нас у Нежын за Кіевам.

Іду я аднойчы са сваім лейтэнантам, а насустрач нам п’яны капітан. Ударыў ён лейтэнанта так, што той упаў. Тады я перарэзаў капітану папругу і завёў у гарнізон. На мяне накінуліся:

— Кто вам разрешил это сделать?

— Я был вынужден забрать ему наган, бо он нас пострелялбы, — адказаў я.

І мяне апраўдалі. Хацелі пасля пазлаць мяне ў Харкаў на афіцэрскія курсы, але я адмовіўся. У лютым 1947 года звальняюць мяне дадому. Хацелі забраць ад мяне новую воп-

ратку, а даць дадому старую. Я адразу да камандзіра палка падаўся:

— Я столько прослужил, а мне и одежды нет? — гавару.

Камандзір загадаў пакінуць за мной новую вопратку. А той старшыня, каторы хацеў яе забраць, кажа:

— Я только посмеялся.

Праехаў я з Нежына ў Брэст, а мяне назад у Нежын вярнулі. Паехаў я праз Мінск і Гродна. Прыехаў я дадому ў форме і родныя мяне не пазналі. Дзядзька пытае:

— С какой ты губернии?

— З Зубава, — адказваю.

І зноў за гаспадаранне я ўзяўся, свіней разводзіў. Выбіралі мяне солтысам. Атрымаў я чатырнаццаць медалёў і ордэнаў — за вайну і за мірную працу. Калі быў на сынаву прысягу заехаў, то мяне на трыбуну запрасілі, і на абед. І сыну часта водпуск давалі, каб мне дапамагаў.

Сын і дачка жывуць у Міхалове, адна дачка ў Беластоку і адна ў Катлаха. Маю дзесяць унукаў і аднаго праўнука.

Запісаў Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Ежы ПЛЮТОВІЧ **добрая бяспечная калыска**

* * *

я ашалеў і смяюся
гавару добры дзень з усмешкай

ёсць ноч калі месяц датыкае рэчаў
выклікае братоў з патрэсканага люстра
і хоць мне добра і хоць я шчаслівы
але стаю адвернуты плячыма ад свету

мая добрая бяспечная калыска
і пустыя далоні ў пустым доме
у тваіх вачах бачу мора
я на дне

лёгка быць цвёрдым
калі ноч стаіць у шклянцы
без шораху мы крочым
у нашых размовах мы — не мы
невідочная свечка за чорнай сцяной
ноч

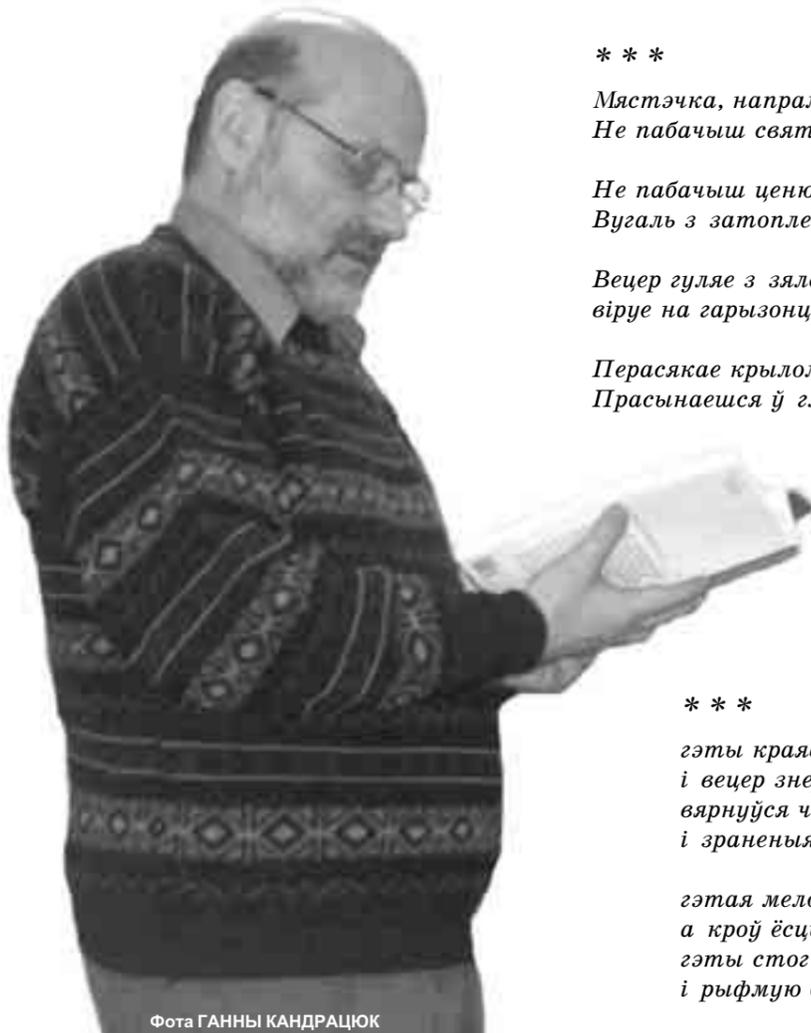
* * *

Ноч нашага свету. Ці памятаеш гасця
над сталом, тасавайшага карткі

рукапісу? Хтось прыгасіў лямпу,
чый цень утапіўся ў люстры? Шум у сэрцы

здаецца дом перажыў вечнасць.
Дзіце не цікавае цвёрдасці прадмету.

барвы часу, гуку цішыні.
Прытулі мяне, мова, уратуй ад самотнасці.

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

* * *

Мястэчка, напрамак, бяздонне. Ціш перад бурай.
Не пабачыш святла. Яно з лёду. Вакол лёд.

Не пабачыш ценю. Усюды вугаль.
Вугаль з затопленага лесу.

Вецер гуляе з зялёным лісцем. Белы голуб
віруе на гарызонце.

Перасякае крылом неба.
Прасынаешся ў глыбокай катлавіне.

* * *

гэты краявід я замкну ў далонях
і вецер знерухоміць лісць
вярнуўся чалавек маіх чорных людзей
і зраненыя словы да першага нерву

гэтая мелодыя не ёсць спевам
а кроў ёсць смяртэльнай ранай
гэты стог я разбіў да караня
і рыфмую белую смерць з чорным смехам

Пераклад на беларускую мову Надзея Артымовіч. Вершы са зборнікаў: „Niegdyś to znaczy nigdy” (Iskry, Warszawa 1975); „Zapomniana wojna” (Okno na sad), „Kartki”, Białystok 2000; „Zapomniana wojna” (Europa po deszczu) wyd. Charaktery, Kielce 2001.

* * *

усё гэта сон
і ключ да парога і акно без ключа
і святая праўда ў кепскі сезон прыліву
кожны спаліць у сабе рамантычны вузел
кожны чалавек нараджаецца ў гэтую хвіліну

яшчэ урна каб зачэрпнуць крыху памяці
або жанчына
з вейкай у воку і граніцай смерці
з халоднай вячэрай як медыум

і гэта простая справа
быць гэта значыць вокам свяціць
і нічога не праспана
усё ёсць на час

* * *

Не знаеш свайго часу. Называеш прадметы,
выклікаеш святло, я бачу твой знак.

Гладзіш валоссе, люстэрка ўцякае з далоні,
забываеш адрас, імя, нішчыш фатаграфію.

Сляды зараслі ценом. Мястэчка лунае
ў хвалях вечара. Попел у вачах. Смерць.

Праспаць сваю смерць. І прачнуцца
пад новым небам. Дачакацца твайго павароту з пекла.

* * *

Ад'еду, каб ніколі не вяртацца
укіну ў агонь ліст і шыфр.

Святло прыкрыю мёртвым ценом,
разаб'ю люстра, знішчу ўсё.

На грэбені зайграю танга. Зачыню акно,
дзверы, схаваю усё. Пекла.

І расплыўся ў імгле, і троп згублю.
Калі захочаш, выратую цябе. Падарожжа ёсць карай. Сном.

„Развіталыны вечар”

апошняя гарбата і меланхолія за мной як чарот
і бяззубы язык
і выпітае люстра
вены ўцяклі з планеты вен

першы дзень і сем парогаў
трынаццаць месяцаў пражытых за адзін дзень
дваццаць стагоддзяў і ўсе
аднолькавыя як дваццаць люстраў
падобных хвастам яшчарак пасля дваццаці агоніяў

дарэмны крык як пясок
зялёныя сажалкі
атручаныя месяцы

кожны снег пад балдахінам зімы
кожная балада гадзіны
човен раніцы
кошык сну

зялёная гарбата

* * *

восень восень чую праз сон
ноч цёплая як камяністая дарога
прысутнасць — мая прафесія
тут нікога няма хто гэта ніхто

адна стужка паветра на гартані
хто гэта ў люстры праз сон
адзін лісць адно вока ў супе
адзін дом у небе адзін чалавек

гэтая гульня як байка
у чатырох сценах смерць народзіць яйцо
паветра поўнае іржы на вуснах
паветра поўнае сну ў лякарствах

* * *

І прыйдзе маўчанне глыбокае як сон, сон сноў
залатое маўчанне, блакітнае, зіхацеўшае.

павуцінне невідочна расшпіленае паміж абсалютным змрокам
і тваім ценом, ценом, жэстам, тваёй згодай.

А мо гэта ўсё ж граніца святла, месца ўцёкаў
твайго нясмелага позірку. У святле, пад святлом

мо гэта будзе яснасцю, можа думкай
ляцеўшай у агонь. Домам, дымам, попелам, іржой.

Беларуская зямля дала свету выдатныя асобы, хай і запісвалі яны сябе да іншага народа. Адным з такіх прыкладаў можна назваць постаць Міхала Клеафаса Агінскага...

<http://oginski.iatp.by>

За часамі камуністычнай сістэмы савецкім беларусам уцямяшвалі ў галаву, што нічога вартага зацікаўлення да кастрычніка 1917 года на беларускай зямлі не было. Маўляў, на прыгнечанай тэрыторыі нічога сапраўды вялікага з'явіцца не магло. Ды і ўвогуле самі беларусы ўзніклі ледзьве не пасля сусветна і сумнавядомага кастрычніцкага перавароту. Тым не менш, гэта аказалася не зусім праўдай. Беларуская зямля дала свету выдатныя асобы, хай і запісвалі яны сябе да іншага народа. Адным з такіх прыкладаў можна назваць постаць Міхала Клеафаса Агінскага.

Калі карыстальнік набярэ на камп'ютэры адрас <http://oginski.iatp.by>, то ён выйдзе да вэб-старонкі, якая называецца „Агінскі ў Залессі”.

Што тычыцца вартасцяў сайта, то трэба прызнаць — ён зроблены ўдала. На зялёным фоне размешчана назва, некалькі выйсцяў да розных рубрык, выяўленне кампазітара і невялікая прадмова. Даная прадмова тлумачыць сэнс назвы сайта: «У Залессі ён (Агінскі — У. Л.) пачаў пісаць свае літаратурныя творы — „Мемуары аб Польшчы і паляках з 1788 па 1815 гг.” (у іх ён неаднаразова падкрэсліваў сваё ліцьвінскае паходжаньне) і „Лісты аб музыцы”. Тут Агінскі склаў большасць сваіх раманаў, паланэзаў. Існуе версія, што менавіта тут нарадзіўся яго знакаміты паланэз „Разьвітаныне з Радзімай” (памылкова лічыць, што гэтую назву даў сам аўтар — у выданьнях музычных твораў Агінскага таго часу гэты паланэз меў простую назву „ля-мінор”). З успамінаў сучаснікаў князя Міхала мы даведваемся, што яго залеская сядзіба ў тыя часы звалася „Паўночныя Афіны”».

Але першая старонка толькі пачатак расповеду пра бурлівае жыццё кампазітара, якое прыйшлося на

неспакойны злом 18-19 стагоддзяў. Падзелы I-й Рэчы Паспалітай не адбыліся мірным шляхам, нягледзячы на цяжка хворы стан гэтай дзяржавы. Людзі мусілі выбіраць — з кім яны і за што маюць біцца. Паволі лёсу польскія патрыёты пацярпелі паразу і іхняя краіна на доўгія гады страціла сваю дзяржаўнасць. Няпэўнасць сітуацыі прыводзіла да таго, што некаторыя з іх, і Міхал Агінскі тут не выключэнне, некалькі разоў прысягалі расійскаму цару і некалькі разоў пасля чарговай прысягі падымалі супраць яго зброю. Менавіта пра гэтыя падзеі ў жыцці кампазітара распавядаецца ў рубрыцы „Радавод” у падрубрыцы „Схема радаводу з апісаннем”.

Старонка з аднайменнай з сайтам назвай распавядае пра жыццё Агінскага ў Залессі — вёсцы, што месціцца непадалёк ад Сморгоні на дарозе Мінск — Вільня. Менавіта сюды вяртаецца пасля сваёй сямігадовай эміграцыі кампазітар, які ў хуткім часе становіцца мясцовым дзяржаўным дзеячам. Па ўсяму відаць, ягоныя погляды на ўстанаўленне пры дапамозе зброі незалежнасці былой дзяржавы змяняюцца — калі ў Вільню ўваходзіць Напалеон, Агінскі пакідае горад разам з рускім войскам.

Даволі цікавай з'яўляецца старонка „Агінскі ў Італіі”. Менавіта на берагі паўднёвых мораў ад'язджае дзяржаўны дзеяч Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі Міхал Клеафас Агінскі палепшыць стан свайго здароўя. Сонечная Фларэнцыя стала апошнім месцам жыцця кампазітара і былога паўстанца.

А пра тое, што адбывалася з Залессем цягам апошніх амаль двухсот гадоў з моманту смерці кампазітара, распавядаецца ў рубрыцы „Залессе пасля Агінскага”.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Скарачэнне лігі да 14 камандаў напоўніцу не спраўдзіла надзей на падвышэнне якасці відовішча. Наведнікаў беларускіх стадыённых трыбунаў усё менее...

Беларусь, беларусы..

На экватары

Пятнаццаты чэмпіянат Беларусі па футболе дасягнуў свайго экватару. На сярэдзіне сама час азірнуцца і зрабіць прагнозы наперад. Становішча ў табліцы пасля паловы турнірнай дыстанцыі выглядае так: 1. Шахцёр (Салігорск) — 31 ачко, 2. Дняпро-Трансмаш (Магілёў) — 24, 3. Тарпеда (Жодзіна) — 23, 4. БАТЭ (Барысаў) — 22, 5. Нафтан (Наваполацк) — 20, 6. МТЗ (Мінск) — 19, 7. Дынама (Мінск) — 18, 8. Гомель — 18, 9. Лакаматыв (Мінск) — 18, 10. Нёман (Гродна) — 17, 11. Дарыда (Мінск раён) — 16, 12. Дынама (Брэст) — 15, 13. Славія (Мазыр) — 9, 14. Зорка-БДУ (Мінск) — 2.

Ужо зараз можна ўпэўнена сцвярджаць некаторыя рэчы. З чэмпіёнскім тытулам, бадай, усё зразумела. Лідэрства „Шахцёра” не стала нечаканасцю. Салігорцы апыраджаюць усіх не толькі па колькасці пунктаў, яны найбольш забілі галоў і найменш прапусцілі. Здзіўляе толькі, што „пелегон” так далёка адпусціў новага горнага караля. Розныя рэчы могуць здарыцца, але цяжка ўявіць, што амбітны падначалены Юрыя Вяргейчыка дазваляць сябе дагнаць. Леташні чэмпіён мінскае „Дынама” чарговы раз памяняў галоўнага трэнера, прычым паспеў гэта зрабіць двойчы (!). Прычына ў рэдкай нецярплінасці гаспадара клуба Юрыя Чыжа. Гэты буйны прадпрымальнік набліжаны да кіраўніцтва дзяржавы і вырабляе з колішнім флагманам беларускага футбола што захоча. Спярша быў звольнены з „гарачай” пасады Юры Шуканаў, а неўзабаве і замяніўшы яго Аляксандр Башмакоў. Абодвум папросту не далі карт-бланшу на пераадоленне крызісу. Чарговым „канём на пераправе” стаў украінскі спецыяліст Аляксандр Рабаконь. Доўга ў сядле ён наўрад ці пратрымаецца, бо галоўны двубой се-

зона ў кваліфікацыйным раундзе Лігі чэмпіёнаў „Дынама” прайграла. Чарговы раз нашы не здолелі прайсці кіпрыэтаў. З сціплым „Анартосісам” дынамаўцы дома разыйшліся мірам (1:1), а ў гасцях саступілі (0:1). Не лепей справы і ў нацыянальным першыстве.

Змяніў рулявых і гродзенскі „Нёман” — тандэм братаў Саладоўнікавых пераведзены на іншую працу, а галоўным трэнерам прызначаны яшчэ адзін былы гулец каманды ўзору васьмідзсятых Сяргей Няфёдаў, які працаваў перад гэтым начальнікам нёманцаў. Крэда Няфёдава — апырышча на мясцовых выхаванцаў — заімпанавала многім, бо апошнія гады ў камандзе круцілася процьма заездных футбалістаў, гульнёвы ровень якіх нікога не задавальняў. Прыемна здзіўляюць сваіх прыхільнікаў сёлета магілёўцы, а вось патэнцыйныя фаварыты „Нафтан” і МТЗ правалілі старт і толькі цяпер набіраюць абароты. Зразумела, што лігу пакіне „Зорка”, мала шанцаў на месца пад сонцам і ў мазырцаў.

Скарачэнне лігі да 14 камандаў напоўніцу не спраўдзіла надзей на падвышэнне якасці відовішча. Наведнікаў беларускіх стадыённых трыбунаў усё менее. Але інтарэс да нацыянальнага чэмпіяната павінен зараз абудзіцца. Хаця б таму, што дадому-дахацты вярнуліся дзве цікавыя асобы. Гутарка пра „блуднага сына” Рамана Васілюка, які колькі год таму быў узыходнай зоркай, а зараз амаль забыты. Апошнім прыстанкам Васілюка быў Ізраіль, а цяпер кантракт з ім падпісаў „Гомель”. Прыехаў у каманду Юрыя Пунтуса МТЗ гулец нацыянальнай дружыны Вячаслаў Глеб. Ягоны ж брат Аляксандр з новага сезона будзе прабаваць свае сілы ў Прэм'ер-лізе — у яго на руках кантракт з зорным лонданскім „Арсеналам”.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Сяброўская сустрэча

Віктар прагнуўся ад манатоннага навязлівага тэлефоннага гудка. Уставаць не хацелася. Наярэдодні апазіцыя ладзіла мітынг, на арганізацыю якога Віктар патраціў амаль усю сваю энергію і зараз вельмі хацеў адпачыць. Ён вырашыў не падумаць слухайку, але тэлефон не здаваўся. Яго занудлівы гудкі лупілі як паленам на галаве і пераварочвалі вантробы. Апазіцыянер хацеў вырваць з разеткі шнур, але паколькі разетка была яшчэ далей ад ложка, чым тэлефон, вырашыў адгукнуцца.

— Халё! — закрычала слухайка вясёлым бадзёрым голасам. — Прывітанне сябра! Яўген з гэтага боку. Я ў Беларусі, у Мінску. Хутка еду ў Гродна. Вельмі хачу сустрэцца.

— То едзь хутэй, — узбудзёрыўся Віктар. Ад гэтай радаснай навіны і мажлівасці ўбачыцца з замежным сябрам сон як рукой зняло. — Толькі ператэлефануй як будзеш вяздзяць. У нас новы офіс. Запішаш адрас перад выездам.

— О кей! Чакай званка. І пакліч Зміцера з Уладзімірам.

Хвілін праз дваццаць Зміцер і Уладзімір ужо накрывалі ў новым офісе стол, з імпэтам і шчырай радасцю ад хуткай

сяброўскай сустрэчы расстаялі кілішкі. Мінула гадзіна, другая, але Яўген не ператэлефановаў.

— Ну што, — першым не вытрымаў Зміцер. — Пустыя кілішкі глядзяцца гэтак жа незэштэтычна, як труна без нябожчыка. Можа перакулім па адной.

Хлопцаў доўга ўгаворваць не давялося, і бліскучая бутэлка пайшла вакол стала. Неўзабаве апусцела і другая. Сябры гаванілі паміж сабой, зрэдку перапыняючы размовы каб злётаць у краму. Хтосьці ім увесь час тэлефанаваў, але гэта быў не Яўген. Эйфарыя ад хуткай сустрэчы з сябрам, памножаная на нейкую там колькасць кілішкаў, не давала сумаваць. Было весела. Хлопцы расказвалі анекдоты, смяяліся. І калі Зміцер некага па тэлефоне праінфармаваў, што апазіцыянеры знялі новы офіс, і назваў адрас, Дзяржынскага 1/95, Віктар з Уладзімірам амаль пад стол не закаціліся ад смеху. Справа ў тым, што нумар дома быў не 1/95, а 95/1. А Зміцер, не зразумеўшы што смяюцца з яго, спакойна паклаў слухайку і заявіў:

— Яўген тэлефанаваў з нейкай запраўкі. Ён ужо пад Гроднам. Я яму даў новы адрас.

У Віктара з Уладзімірам адвісла сківіцы.

— Ты што, прыдурак, — зараўлі яны ў адзін голас. — Ты ж даў не той адрас.

Цяпер сківіца адвісла і ў Зміцера. Тым больш што сітуацыя выглядала так, што

зараз якраз па гэтым месцы ён і дастане.

— Хлопцы, я ўсё выпраўлю. Пайду да таго дома, адрас які я назваў, дачакаюся Яўгена і прывяду яго сюды, — спалохана адайкаўся ён і знік за дзвярамі.

Вярнуўся хутка. З бутэлкай і без Яўгена.

— Няма ў нашым горадзе дома з такім адрасам, — разгублена заявіў ён і перакуліў чарговы кілішак.

Трэба было хутка нешта прыдумаць. Сябры зрабілі цэлы мазгавы штурм, разгледзілі ўсе мажлівыя варыянты, як выправіць сітуацыю, і спыніліся на адным. Яны ўзялі перу, напісалі на ёй 1/95, і заклеілі гэтымі лічбамі на доме нумары 95/1. Выглядала так, што гэтыя шылды там былі заўсёды.

Гэта спрацавала. Праз нейкі час у офіс зайшоў Яўген.

— Але ў вас і архітэктары дурныя, — заявіў ён з парога. — Як яны нумарацыю дамоў вызначаюць. У сярэдзіне вуліцы паставілі дом з нумарам адзін. Я ногі паабіваў, пакуль яго знайшоў.

Гаспадары пагадзіліся з высновай пра архітэктараў. Нават кінулі ў іх адрас яшчэ пару-тройку абразлівых фраз, і радасныя, што сустрэча ўсё ж адбылася, прыселі за стол. Неўзабаве высветлілася, што з раныцы ў іх вельмі важная сустрэча, на якую ні ў якім разе нельга спазніцца. Таму хлопцы доўга не сядзелі, пераначавалі на офісе, а з раныцы паўсёквалі як шты-

кі, выклікалі таксі, і былі гатовыя да сур'ёзных размоваў. Але таксі не ехала. Прайшла, нейкая машына ўвесь час круцілася непадалёку, але да апазіцыянераў не пад'язджала. Хутка мінуў і час сустрэчы. Настрой быў канчаткова сапсаваны. Прыйшла ў галаву нават версія, што кадэбэшнікі наймысна загадалі таксапарку не прысылаць машыну, каб сарваць важную сустрэчу. Хлопцы зайшлі ў краму, купілі прадуктаў, і па дарозе назад нос у нос сутыкнуліся з разгубленым чалавекам, які хадзіў і ўзіраўся на нумары дамоў.

— Прабачце, — звярнуўся чалавек да сумнай кампаніі. — Я таксіст. Мяне гадзіну таму выклікалі на адрас Дзяржынскага 95/1, а я не магу знайсці гэтага дома. Недзе тут мусіць быць. Ужо цэлы бак бензіны выпаліў, а дома не знайшоў.

— Ах ты гадзіна, — зараўлі апазіцыянеры. — Вось жа гэты дом, у цябе пад носам. А ты швэндаешся тут як смурод па кальсонах, і ні халеры не бачыш. Аслеп ці што? Зараз мы табе зрок накіравім.

— Прабачце, — спалохана запярэчыў таксіст. — Але ж на гэтым доме напісана 1/95, а я пытаю пра 95/1.

Хлопцы паднялі вочы на свой дом. А там, са сцяны ім ветліва ўсміхаліся наклееныя ўчора шылды з надпісам Дзяржынскага 1/95.

Генрых ЗПАДАШМЯНСКІ

Ці хтосьці прымусяць зрабіць парадак?

Бізнесмену можна
У нас усё зрабіці,
Грошай мае многа
Усіх зможа перакупіць.

Некалькі гадоў таму беластоцкі бізнесмен Мацей М. купіў ад гміны дзяржаўны пляц пад пабудову дома ў вёсцы Бялкі і дакупіў яшчэ ад прыватнага ўласніка па-суседску пляц, усяго разам каля 0,30 га. Жыхары вёскі не ведалі аб тым, але праўдай з'яўляецца і тое, што аднавяскоўцы не намерваліся купіць той пляц, паколькі ён калісьці быў маёю ўласнасцю, але я яго перадаў дзяржаве.

На тым пляцы пры вуліцы кальсьці рос вялікі вяз. Быў ён падгнілы і сусед некалькі разоў звяртаўся да дарожных уладаў з просьбай каб яго зрэзалі, бо пагражаў ягонаму хаце. Не было каму зрэзаць вяз і падчас буры зваліўся ён на электрычныя праводы, пашкодзіў лінію, плот ды пабіў дахоўку на хаце. Гаспадар атрымаў ад страхавальнай фірмы кампенсацыю, а дарожныя ўлады загадалі гаспадару ўпарадкаваць звалены вяз, а другую частку зрэзаць задарма. Так гаспадар зрабіў.

Калі на тым пляцы далей пасохлі вязы і пагражалі, што зноў зваліцца на хлёў і паб'юць дах, гаспадар зрэзаў іх і ўпарадкаваў пляц не ведаючы цяперашняга ўласніка ўчастка. Той, калі даведаўся, што сусед ссек сухія дрэвы, накіраваў справу ў суд і суседа абвінавацілі. Значыць: не тваё — не чапай. Цяпер на тым пляцы ізноў стаіць сухі вяз, які пагражае суседавым гаспадарчым будынкам.

Другая справа — той участак так зарос рознымі дрэвамі — клянамі, ясенямі, вязамаі ды слівамі-дзічкамі, што ўлетку не толькі чалавек, але і чорт туды носа не ўсадзіць. Да таго там знаходзіцца незабеспечаны калодзеж з цэмбравін, які стварае небяспеку, бо туды можа праваліцца жывёліна або і малечы, якія прыязджаюць з гарадоў на канікулы да сваіх дзядоў і бабуляў. Там бесперашкодна могуць вывесціся тхары, гадзюкі ды вужы.

Праўдападобна гэты бізнесмен купіў школьны будынак з пляцом у вёсцы Сацы Нарваўскай гміны і ў Бялкі ўвогуле не паказваецца.

Ці можа гмінны самаўрад у Нарве, павятовае староства або Маршалкоўская ўправа ў Беластоку вымусяць на ўласніка, каб ён зрабіў парадак на сваёй сядзібе, бо сам уласнік кажа, што гэта яго і ніхто не мае права туды ступіць нагой. На маю думку, ёсць адказныя за правапарадак улады і яны павінны прымусяць уласніка навесці парадак на сваім пляцы.

Мікалай Лук'янюк

Фота АЛКСАНДРА ВЯРБІЦКАГА

Вясковыя вандроўнікі

Сёння, калі па нашых вёсках круцяцца на машынах рознага роду прадаўцы, вяскоўцы ўспрымаюць іх без спецыяльнага здзіўлення. Прывыклі мы ўжо да аб'язных аўталавак з прадуктамі, да прадаўцоў яблык, знічаў, насення, мукі... а таксама турыстаў з-за ўсходняй мяжы, якія прапануюць гарэлку, папярсы ці салерку. Часам заглянуць цыганы, а часам іншыя ашуканцы — усе дзеля таго, каб зарабіць або выманіць нейкія грошы.

Гэта не новая з'ява. Ужо да вайны нашы хаты наведвалі прагныя сялянскага граша яўрэі, цыганы і іншыя зацікаўленыя. У Баціках каля Сямятыч штораз менш асоб памятае тыя часы, калі ў вандроўнага яўрэя за старое шмоцце або сельскагаспадарчыя прадукты можна было купіць сельдцоў, хатні посуд, абутак ці неабходныя сялянам прылады. Частым тады госцем на падляш-

скай вёсцы былі жабруючыя дзед або баба, якіх няраз солтыс назначаў чарговым сялянам на начлег. Асабліва многа жабракоў збіралася ў нядзелю або свята каля цэркваў.

Апрача ўбогіх ці дзелавітых людзей па вёсках бадзяліся шматлікія гэтак званыя беспрацоўныя, якія зрэдку па сапраўдному былі зацікаўлены ў атрыманні нейкай працы. Часам паяўляліся музыканты або спевакі. У Баціках і сёння ўспамінаюць Антка з Чартаева, які іграў на скрыпцы. Часам такі музыкант мог зарабіць пару золотых іграючы моладзі да танца на нядзельнай вечарыне.

Пры саветах усе гэтыя формы грамадскай рухавасці зніклі. Тое нешматлікае, што можна было купіць, прывозілі ў вясковыя крамы, якія называлі кааператывамі. Пазней прыйшлі немцы і пры іх увесь гэты шматколерны мір прапаў назаўсёды. Сёння трохі ён адраджаецца, але ўжо ў новай, больш цывілізаванай форме.

М. Ц.

Нашы палітыкі — добрыя артысты

Штосьці мне адразу не верылася, што нашаму паважанаму Владзімежу Цімашэвічу, маршалку Сейма, палітыка абрыдла і ён адмаўляецца ад яе, каб спакойна адпачываць у сваёй віле ў Белавежы. Я быў гаварыў, што гэта ўсё гульня і тэатр, бо кожны вучаны чалавек ведае, як прыдбаць сабе прыхільнікаў — менавіта праз скромнасць і паніжэнне перад іншымі. І гэта зрабіў наш герой, адмаўляючыся ад вялікай славы і высокага крэсла. Ён ведаў, што яго паклонні-

кі будуць плакаць па ім і будуць намаўляць каб адумаўся і па сваёй скромнасці балаціраваўся на пост прэзідэнта. Ведаем ужо, што Цімашэвіч адумаўся і прыме ўдзел у прэзідэнцкім спаборніцтве. Ён упэўнены, што мы, беларусы, прагаласуем за яго, хаця нас і жменька. Міхась Куптэль мудра напісаў, што палітык, які хоча атрымаць падтрымку ў беларусаў, мусіць штодзень быць пры іх, клапаціцца пра іх справы.

Мікалай Панфілюк

Замалёўкі з падарожжа

Нядзеля. Раніцай назначаю сабе маршрут: Рэпчыцкае вадасховішча, Дабрывада, Пагулянка, Апакая-Вялікая, Вулька-Тэрахоўская і праз Станцыю Чаромха вяртаюся ў Кузаву. На адпачынак у Рэпчычах знайшлося няшмат ахвотных. Вада халаднаватая. Некалькі дзецюкоў гуляе на берагу вадаёма. Гравейкай праз лес падаюся ў Дабрываду. На лавачцы побач вуліцы прыкмячаю швагера Яна Яўдасюка, які размаўляе з Аляксандрам Смыкам. Аבודум старэчам больш за восемдзесят. Гэты апошні чыгуначны пенсіянер. Калісьці працаваў дзяжурным і з гэтай пасады падаўся на заслужаны адпачынак. Аляксандр Смык, якога аднавяскоўцы клікалі „Сашко“, у час кавалеркі лічыўся вядомым танцорам. Польку ды абэрку з „прытупам“ гуляў, не адчуваючы стомы. Прайдзі скажышы, і іншыя хлопцы не адставалі ад яго ў той гульні. А як спявалі дабрывадскія дзяўчаты!

Зараз дзядулю Смыка здароўе падводзіць. Зрок слабенькі, ды і памяць не такая як у маладосці. Не пазнаў мяне, хаця ў мінулым часенька сустракаліся.

— А ў нас пажарнікі супрацьпажарны басейн ачышчаюць, — заяўляе швагер. — Да спаборніцтва рыхтуюцца.

У Кляшчэлях сёлета будуць адзначаць павятовыя святкаванні з нагоды Дня пажарніка. Перадаю сваяку сямейныя здымкі, якія я ім рабіў. Швагер запрашае на гарбату, але я адмаўляюся, паколькі перада мною шмат дарогі. Развітаемся.

Па дарозе заглядаю да добрага сябрука Віталіка Сідарука. Гэты „падкідае“ мне тэму для допісу. — У Дабрывадзе хлапец з Украіны ажаніўся. Разьбяр. А як сядзібу адшыканіў...

Затым падаюся ў Апаку. Пад'язджаю гравейкай да Пагуляні, але вёсачка збоку застаецца. Адтулькі ў Апаку трычатыры кіламетры будзе. Праезджаю побач апацкага могільніка і царкоўкі. Спыняюся на скрыжаванні дарог перад вёскай пры двух крыжах — адзін дзеравяны, прыстарэлы, другі — жалезны. Дагледжаны, за шыкоўнай агароджай. Здалёк прыкмячаю групку людзей сядзеішых пры вуліцы, сярод якіх Уладзіміра Ляшчука.

Ляшук запрашае мяне ў хату. Прасіць параіць, як пахадайнічаць за першай групай інваліднасці, якая, на яго думку, яму належыцца. У час размовы ў хату заходзіць жонка з дачкой Лідкай і зяцем Вёскам, якія вярнуліся з Гайнаўкі. У сімпатычным мужыку я пазнаю дзяжурнага з Сямятыч. Сустракаліся неаднойчы ў мінулым. У кампаніі хутка праходзіць час.

Сонца ідзе на захад. Дамой трэба збірацца.

З Апакі ў Чаромху каля дзесяці кіламетраў будзе. Праз Вульку-Тэрахоўскую падаюся на станцыю. Валянская вуліца апусцелая, хоць нядзеля і, лічыцца, час адпачынку. Не шукаю суразмоўцаў для чарговага допісу. Будзе яшчэ нагода.

Дамой дабіраюся на адвечорку. Не адчуваю стомы, хаця „накруціў“ больш дваццаці кіламетраў. Відавочна, „рэлякс“ на ровары ўплывае на добрае самаадчуванне.

Уладзімір Сідарук

Ніва

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Nakład: 1 003 egz.

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва“.

Старшыня: Яўген Вапа.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: <http://niva.iig.pl/>

E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.

Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.

Сакратар рэд.: Аляксандр Максіюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палочка, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na IV kwartał 2005 r. upływa 5 września 2005 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2005 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 6812401053111100000430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,50 zł, a kwartalnie — 45,50 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niva”, Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

Уааа...! — Гайнаўка прыехала

Іграюць італьянцы

Басовішча 2005

ГАРАДОК

22-23 ліпеня

Фота ТАМАША СУЛІМЫ (БАС)

„5set5” і Ілона Карпюк

Выступае „Тарпач”

31.07 – 06.08

Баран (21.03. — 19.04.) Спраўна паафармляеш фінансавыя справы. З даверам паддавайся бегу падзей, а грошы знойдуцца самі. Старайся паслядоўна рэалізаваць свае ідэі і не мяняй штохвіліну сваіх поглядаў.

Бык (20.04. — 20.05.) Пазбягай штучнай экзальтацыі, больш здабудзеш памяркоўнасцю і спакоем, нават крыху задзершы нос. Далей ты пемаможаць у рызыкаўных планах. Калі дакучаюць табе ныркі ці пячонка, бяжы да лекара нават пры лёгкай нямогласці.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Спадзявайся шчасця ў любові. На тваім рахунку пачнуць збірацца грошы. Добрыя дні на ненатужлівы адпачынак. Не дайся ўцягнуцца ў інтэрыгу і плёткі.

Рак (22.06. — 22.07.) Адаб'ешся ад параз, расчараванняў, прыкрасці. Паўзірайся, дзе новыя шанцы, каб чаго не ўпусціць, бо адкрываюцца новыя магчымасці. Падумай, на чым можаш ашчадзіць.

Леў (23.07. — 22.08.) Жыццё прынясе табе шмат досведу, які цябе ўзбагаціць і так паўплывае на цябе, што іначэй глянеш на шмат спраў. Не ўсё ўдасца так, як ты хацеў бы. Зверыфікуй свае планы і напрамкі; ці гэта якраз тое, што табе патрэбна?

Дзева (23.08. — 22.09.) Аж хочацца жыць, кахаць, гарэць!.. Нішто не стане табе на перашкодзе, калі палічыш, што маеш права на каханне. Ад свабодных Дзеў усе будуць у захапленні. Не будзь суворым суддзёй у адносінах да сяброў.

Шалі (23.09. — 22.10.) Гарачыя спрэчкі з партнёрам і не толькі. Ахвота не марнаваць час, бо праца і кар'ера цяпер для цябе найважнейшыя. Можаш выбрацца на кароценькі перадых, добра табе гэта падзейнічае на нервы.

Скарпіён (23.10. — 21.11.) Хоць носіць цябе ўсё дзікі тэмперамент, бяспечна адчуеш сябе ў спакойнай, чулай пары. Перспектыва павышэння будзе цябе асабліва гнаць да работы. Камусьці спатрэбіцца як спавядальнік ці дарадчык.

Стралец (22.11. — 21.12.) „Разрыўковыя” дні — ці то вяселлі, ці то юбілей ды сустрэчы ў знаёмых. Твае паводзіны — „закручаныя” і шалёныя — сябры могуць скрытыкаваць, але не значыць гэта, што яны цябе не кахаюць; цані гэта!

Казярог (22.12. — 19.01.) Шмат злосці і ірытацыі, нецярыпліваць. Гарантаванае павышэнне, грошы паплывуць у кішэню. Высцерагайся дыктарскай паставы, бо знойдзецца хтосьці, хто схоча прыцерці табе нос. Падыходзь да сябе з дыстанцыяй і „люзам”. Адпачывай на ўсю катушку.

Вадалей (20.01. — 18.02.) Самотныя Вадалей ўрэшце павінны знайсці кагосьці пастаяннага. Каб больш атрымліваць, трэба больш даваць ад сябе. Хтосьці з новых знаёмых захопіць цябе проста магічна, гэта можа стаць фэйным сяброўствам.

Рыбы (19.02. — 19.03.) Ідылія ў пары, нават прывялае каханне расквітнее. Беспадстаўная зайздасць — хвараблівая справа! Не мусіш разглядацца за новымі заробкамі; праз нейкі час будзе лепшы час на гэта.

Агата Арлянская

Адгаданка

						1
	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
				14	15	16
						17

Шыфраграма

Літары адгаданыя слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне.

1. хвароба, пры якой валасы зблытваюцца і зліпаюцца ў камяк = 7 _ 17 _ 13 _ 2 _ 4 _ 5 _;

2. горад з Ватыкана = 3 _ 6 _ 16 _;

3. юрыдычны польска-літоўскі акт, падпісаны напр. у Крэве (1385 г.), Гродне (1432 г.), Мельніку (1501 г.) ці Любліне (1569 г.) = 1 _ 11 _ 8 _ 12 _;

4. літаратурнае прозвішча узбекскага драматурга Каміля Нугманова (нар. у 1909 г.) = 15 _ 9 _ 10 _ 14 _; (ш)

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграныя кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 25 нумара. Памір, печань, хімік, цынга, шчыток. Рашэнне: **Чым гаршчок накіпіць, тым і пахне.** Кніжныя ўзнагароды высылаем Яну Карповічу з Гарадка і Лявону Федаруку з Рыбалаў.